

Slovenski citrar

Citrarsko društvo Slovenije, Kajuhova pot 11, 1240 Kamnik, www.citre-drustvo.si

december 2010, leto 11, številka 2 (21)

SPET EN »CITERCAJTNG«

Malo trdo se mogoče sliši ta popačenka »citercajtng«, a včasih padejo tudi kakšne trše besede, preden napišemo ta naš časopis. Ne pesti nas pomanjkanje citrarskih tem in dogodkov. Težava je pomanjkanje časa in volje, da bi natipkali tistih nekaj stavkov in oblikovali članek za časopis. Hiter tempo življenja, borba za materialne dobrine, finančna in splošna družbena kriza, ki zaznamuje današnji čas, se odraža tudi med glasbeniki – profesionalnimi in amaterskimi. Vendar se mi zdi, da citrarji kljub vsemu te težave kar dobro obvladujemo. Navsezadnje že vsebina pričujoče številke priča o tem, da nam gre dobro. Kajti, če bi nam res šlo tako slabo, kot nenehno spremljamo po medijih, ne bi mogli brati o tolikih zanimivih dogodkih, lepih doživetjih ter o mladih in manj mladih navdušenih in ambicioznih citrarjih.

Že članek Franje Kočnik o citrarskem seminarju v Celju govori o treh sproščenih počitniških dneh v družbi citer. Prešmentane citre in Popoldne ob citrah sta dve prireditvi, ki sta dali pečat tudi minulemu poletju. Škoda, ker nam ni nihče nič napisal o srečanju citrarjev na Ermanovcu, kjer je verjetno tudi bilo zanimivo. Jeseni je bilo spet živahno v Grižah, kjer se nas je zbralo okrog osemdeset. To ne bi bilo nič posebnega, če ne bi vsi hkrati igrali v Slovenskem citrarskem

orkestru – največji zasedbi doslej. Neli Zidar Kos je pisala o svojih uspehih in ciljih v zvezi s citrami. Berete lahko o zanimivih nastopih Tinke Budič, Veronike Zajec, Janje Brlec, mladih brežiških citrarjev in starejših citrarjev iz Litije. Zelo dober je članek Duške Stopar o citrarski oddaji, ki je potekala 1. junija 2010 v živo na Radiu Slovenija. Prav gotovo je bil kje še kakšen nastop, ki bi bil vreden objave v našem časopisu. Če ste bili prisotni, napišite kaj o tem, pa bomo objavili v naslednji številki ali pa vsaj na internetni strani. Internet je sploh dobra stvar – v zmernih količinah seveda! Preko njega smo dobili zanimivo zgodbico iz Avstralije. Velik dosežek so tudi nove izdaje plošč in notne literature, predvsem izdaja nove šole za citre Irene Zdolšek, ki prinaša svežino v slovensko citrarsko pedagogiko. O preteklosti pa piše naš največji poznavalec starih dunajskih citer gospod Ivan Zupanc.

Osrednja prispevka v časopisu sta spet namenjena dvema diplomiranim učiteljicama citer, tokrat sta to nagrajenka mednarodnega citrarskega tekmovanja 2010 v Münchnu Tinka Budič iz Brežic ter prešmentana citrarka iz leta 2010 Irena Glušič iz Vinske Gore. O dejstvu, da so v tem šolskem letu citram odprle vrata nekatere glasbene šole v Sloveniji, ki doslej še niso izvajale pouka citer, ni nihče nič napisal, pa gre za pomemben korak naprej.

Se vam še vedno zdi, da smo tudi citrarji v krizi? Prenehajte brati časopise, ki vsak dan poročajo o negativnih stvareh. Poglejte raje na življenje z lepše plati in preberite tokratno številko Slovenskega citrarja, ki prinaša pozitivno citrarsko energijo.

Vesele Božične praznike, v letu 2011 pa veliko zdravja in dobre glasbe!

Peter Napret

Veselite ob citrah - Gašper Vidmar na seminarju v Celju

POLETNI CITRARSKI SEMINAR 2010

V letošnjem letu je za nami še en uspešen citrarski seminar, ki se je tako kot lansko leto odvijal v Domu sv. Jožefa v Celju. Pričel se je v ponedeljek, 28. junija, končal pa v sredo, 30. junija. Seminarja se je udeležilo kar precej citrarjev, ena flavtistka in kitarist. Vseh skupaj se je tako zbralo kar 29 udeležencev, med njimi pa je bilo veliko tudi začetnikov oz. učencev, ki so igrali le eno leto ali manj.

Število udeležencev je pozitivno presenetilo organizatorki seminarja Ireno Zdolšek in Franjo Kočnik, prav tako pa tudi ostale učitelje - Dorotejo Dolšak, Ireno Glušič in Petra Napreta. Prav vsi smo imeli veliko dela, ob tem pa seveda tudi zabave ni manjkalo. Na dnevnih urnikih je bilo poleg individualnih učnih ur, komornega

pouka in igranja v orkestru tudi nekaj časa za skupinske igre, kjer so se udeleženci lahko bolje spoznali med seboj, se zabavali ter odklopili »možgančke« od napornega in koncentriranega učenja in številnih skupnih vaj. Ker je bil to večdnevni seminar, smo prespali v Lazarjevi hiši nasproti Doma sv. Jožefa, kjer so sobe namenjene skupinam; zajtrk, kosilo in večerjo pa so nam pripravljali v samem domu.

Kot sem že omenila, je bilo na seminarju veliko začetnikov, kar je za citrarstvo v Sloveniji zelo pozitivno, poleg tega pa tudi ostali citrarji z veseljem sprejmemo medse vsakega novega člana. Mislim, da smo na tri-dnevnem seminarju to še kako dobro pokazali, saj so se najmlajši v naši družbi kljub napornim vajam počutili prav super. Pa naj vam še malce podrobneje predstavim letošnji potek seminarja. Učenci so bili razdeljeni v pet skupin (od najmlajših,

do najstarejših). Najmlajšo skupino sem vodila avtorica članka, skupino že malce starejših učencev je vodila Irena Zdolšek, učence, ki so obiskovali pouk citer že dlje časa Irena Glušič, najstarejšo skupino pa je prevzela Doroteja Dolšak. Ker smo na seminarju prevladovali profesorice in smo imeli le enega profesorja, smo letos za spremembo vse fante dali v skupino Petra Napreta. Vsaka skupina je imela s svojim profesorjem pouk komorne igre, vse skupine in posledično vsi učenci skupaj z mentorji, pa so skupaj zaigrali še v orkestru, ki sem ga vodila jaz. Ne smemo pa pozabiti še individualnega pouka, ki ga je imel vsak posamezni profesor z vsakim učencem iz svoje skupine.

Vsak učenec je torej imel na dan individualno uro, pouk komorne igre v svoji skupini in orkestrske vaje. Po napornem dnevu pa smo se lahko vsak večer sprostili tudi na koncertih odprtega tipa, ki smo jih v času seminarja priredili v atriju Doma sv. Jožefa. Prvi koncert je bil namenjen udeležencem seminarja, kjer so se učenci lahko predstavili solistično ali pa tudi v večjih zasedbah. Z raznolikimi skladbicami so učenci pričarali poslušalcem (med njimi so bili tudi stanovalci Doma sv. Jožefa) čudovit in sproščen koncert. Na drugem koncertu, ki je bil naslednji večer, smo se predstavili mentorji vsem udeležencem in poslušalcem.

Zaigrali smo zelo raznolike skladbe; od stare glasbe, do moderne, manjkala pa ni niti citrarska klasika. Zanimivo naključje se je zgodilo, da je prišel na seminar kot spremljevalec Franka Meinla, izdelovalca citer, tudi nemški citrar Steffen Hempel, ki je zaigral z nami na koncertu. Na zadnjem, tretjem koncertu, pa smo vsi skupaj predstavili delo in trud vseh treh dni. Koncert je potekal tako, da se je vsaka komorna

skupina predstavila s tremi skladbicami, ki so se jih naučili na seminarju, preostali del koncerta pa smo zapolnili z orkestrskimi skladbami, ki smo se jih prav tako naučili v času seminarja.

Mislim, da smo poslušalcem s svojim igranjem pričarali čudovit koncert, ki je bil pika na »i« celotnega seminarja. Dokazali smo, da zmoremo že v treh dneh narediti ogromno ter se poleg vseh vaj ob tem še prijetno zabavati. Spoznavali smo se med seboj, navezali nova prijateljstva, delili svoje dosedanje prijetljaje z drugimi. Vsi skupaj smo pridobili bogate izkušnje, ne samo učenci ampak tudi profesorji.

Ne smem pa pozabiti omeniti še tega, da so učenci v svojem prostem času lahko preizkusili različne tipe citer slovenskega izdelovalca Jožeta Holcmana iz Selnice ob Dravi ter citre iz Nemčije. Iz Markneukirchna je prišel Frank

Meinel iz družinskega podjetja Wünsche. Poleg citer je bilo možno kupiti tudi uglasovalce, strune, naprstnike, notna stojala in mize, torej vse, kar potrebujemo za igranje.

Z udeležbo na seminarjih vzdržujemo citrarska poznanstva in pridobivamo nova, dobivamo izkušnje na področju igranja v skupinah in spoznamo način poučevanja drugih pedagogov. Mislim, da so to dobrodošle izkušnje za vsakega citrarja in upam, da bomo to lepo tradicijo še naprej vzdrževali in da bomo vsako leto bogatejši še za kakšnega udeleženca več. V letu 2011 bo takšen seminar spet v istem terminu – zadnje tri dni v mesecu juniju. Prosim vas, da se prijavite pravočasno, da bomo lahko dobro pripravili vse podrobnosti.

Franja Kočnik

PREŠMENTANE CITRE

Bili so trije večeri eden za drugim od 1. do 3. septembra 2010 v Kulturnem domu v Velenju. Prvi in drugi koncert bi sicer morala zazveneti, kot je bilo napovedano, na velenjskem gradu, vendar vreme tega ni dopuščalo.

Na koncertu Marjanke je bilo prav prijetno. Velika dvorana sicer ni bila polna, če pa bi bil koncert na grajskem dvorišču, bi bilo ob tolikšnem obisku verjetno premalo prostora. Nekaj o koncertu je zapisano tudi v članku Janeza Blažiča iz Litije. Litijani so bili namreč gostje na koncertu. Tudi starejši, takšni, ki se začnejo učiti igrati na citre

Petra Viki Čeru (foto: P. Napret)

Tri Marjanke (foto: P. Napret)

še po aktivni dobi, lahko pripravijo zanimiv večer in prav takšen se je zgodil. Poleg že omenjenih so na koncertu gostovali tudi flavtist Jernej Marinšek, violinistka Lea Krč ter pevki Marina Zapušek in Mira Slemenšek. Nekaj sem k večeru pridal tudi pisec tega članka, ki pa tako skoraj nikjer ne manjkam.

Koncert Janje Brlec naslednji večer je bil v avli Kulturnega doma. Super je zvenel, dobro je bil pripravljen z domiselnim programom in komentarjem. Žal je napovedana pevka

Janez Blažič se v imenu citrarjev iz Litije zahvaljuje organizatorjem Prešmentanih citer (foto: P. Napret)

Mojca Benedik zbolela, tako da sem njen glas nadomestil kar sam z violino. Zgoraj zapisana trditev, da skoraj nikjer ne manjkam, se je v tem večeru spet potrdila. Škoda, da je bilo na koncertu tako malo ljudi. Mogoče je k temu prispeval malce ponesrečen termin, a tako kot za vse koncerte velja tudi tukaj, da se je potrebno nekoliko potruditi in se pripeljati nekaj kilometrov. To se vsekakor izplača, posebno, če nastopa takšna večkrat visoko ocenjena citrarka kot je Janja. Mogoče to zveni malce navijaško, ker sem pač njen nekdanji učitelj citer, vendar njeni uspehi na domačih in

tujih odrih kažejo, da gre brez dvoma za eno najboljših citrark.

Tretji, zaključni večer so Prešmentane citre zvenele kot običajno – kot srečanje več citrarjev. V tistih dneh je mene in glavnega organizatorja poklicalo kar nekaj citrarjev, zakaj tudi oni niso povabljeni na prireditve. Dobrih citrarjev – predvsem citrark je pri nas iz leta v leto več in praktično nemogoče je vse spraviti v program enega večera. Veliko jih je že nastopilo v teh dvaindvajsetih letih v Velenju in gotovo bo še priložnost. Glavni selektor prireditve je gospod Marinšek, ki je vsa leta njen idejni vodja in organizator. Nastopajoče izbere tako, kot izbira vrtnar rože za šopek: čeprav je vsaka rožica zase lepotica, pač vse ne morejo v en šopek.

Na 22. prešmentanih citrah v Velenju so naziv »najbolj prešmentani« dobili: NAJBOLJ PREŠMENTANA VOKALNA SKUPINA DRUŽINA BREZNIK, NAJBOLJ PREŠMENTANA CITRARSKA SKUPINA MARJANKE, NAJBOLJ PREŠMENTANI CITRARSKI DUET DOROTEJA DOLŠAK IN IRENA GLUŠIČ.

Peter Napret

20 LET OB CITRAH NA KOPITNIKU

Prvo soboto v avgustu se je na Kopitniku odvijalo 20. popoldne ob citrah. Človek kar ne more verjeti, da tako hitro bežijo leta. Prireditve sva si izmislila z mojo teto Milko Požun leta 1991, da bi malce popestrila dogajanje ob planinski koči na Kopitniku, eni lepših v slovenskih gorah. Prva prireditve se je imenovala »Nedeljsko popoldne ob citrah, petju in krušni potici« in sva si jo zamislila ravno tako, kot je govorilo o njej samo ime. Bil je lep odziv obiskovalcev, tako, da smo potem vsako leto pripravljali takšna srečanja, ime prireditve skrčili le na »Popoldne ob citrah«, termin predstavili z nedelje na soboto, citrarskemu popoldnevu dodali veselico z ansamblom za ples itd.

Člani PD Rimske Toplice so se vsako leto zelo potrudili. Zbirali so prispevke za srečelov po vseh mogočih podjetjih, postavljali šotore, če je bil napovedan dež, pekli razne dobrote, kuhali golaž, popravljali ceste, urejali parkirišča, olepševali okolico koče itd. Za vse aktivnosti, ki so jih morali početi zaradi »moje« prireditve, najbrž niti ne vem. Vem le, da je vsako citrarsko

Monika Stefancioza igra na Popoldnevu ob citrah (foto: P. Napret)

popoldne, pa četudi je bil dež, na Kopitnik prilezlo peš ali z avtomobilom precej obiskovalcev in tudi kar nekaj nastopajočih. Če je bil kdaj v dolini problem s številom obiskovalcev raznih koncertov in drugih prireditev, na Popoldnevih ob citrah nismo nikoli pogrešali publike, prej nasprotno. Zgodilo se je, da je bilo kdaj ljudi že majčkeno preveč.

Najprej smo imeli prizorišče čisto ob vhodu v spodnji del planinske koče, potem smo ga prestavili pod velik star oreh, nazadnje pa so planinci uredili betonsko ploščo in kasneje še kozolec ob smrekovem gozdu nekoliko stran od »male koče«, kjer je zadnja leta prizorišče citranja na Kopitniku. Na naši prireditvi so v teh letih nastopili skoraj vsi slovenski citrarji. Naj naštejemo nekaj najvidnejših: Miha Dovžan, Miran Kozole, Karli Gradišnik, Cita Galič, Tomaž Plahutnik, Marjan Marinšek, Marjan Beton, Tanja Zajc Zupan, Fani Lapajne, Jože in Ela Dolar, Pepca Ulaga, Marko Udovič in še mnogi drugi.

Predvsem pa je nastopilo veliko mladih, ki so komaj uspeli zaigrati kakšno pesmico, a so doživeli neverjetno veselje in ponos, ko so za svoj nastop prejeli celo honorar: blok za malico in pijačo, priznanje ter nekaj denarja kot povračilo potnih stroškov. Za te zadeve so v Planinskem društvu Rimske Toplice vedno poskrbeli. Vsa leta je imela to na skrbi gospa Pavčnik – blagajničarka. Ne vem več, koliko predsednikov društva se je zvrstilo v teh letih. Žal nekaterih ni več med nami. Zadnji je odšel Miran Suhodolčan v začetku letošnje jeseni. Na letošnji jubilejni prireditvi mi je še izročil posebno listino – zahvalo za dvajsetletno vodenje prireditve, potem pa mu je dva meseca kasneje delovna nesreča prekinila življenjsko pot.

Ubrane strune na Kopitniku (foto: P. Napret)

Lahko se zgodi, da prireditve Popoldne ob citrah ne bo več. Tako nekako smo se že pred časom pogovarjali z organizatorji, ker smo že vsi skupaj malo naveličani tega, da si z organizacijo srečanja vsako leto pokvarimo poletne počitnice.

A spomin na vse to navdušenje in prijetno vzdusje, ki je vsako leto prevevalo dogajanje na Kopitniku, bo ostal v meni in - tako sem prepričan - še v marsikom drugem.

Peter Napret

SLOVENSKI CITRARSKI ORKESTER - ČETRTIČ

Prišli so vsi prijavljeni in še kakšen več. Žal se nismo uspeli točno prešteti (cca. 80). Uspeli smo se postaviti na oder in nihče ni bil zaradi pomanjkanja prostora prisiljen oditi domov. Dvorana v Grižah je sicer prav luščna, vendar neprimerna za takšne podvige z orkestrom, ker se vse skupaj slabo sliši in vidi. Smo pa veseli povabila Boža Trnovška, da smo lahko izpeljali pri njih celodnevno vajo. Videlo in slišalo se je, da je bilo na programu precej novih skladb (tudi nekoliko težjih) in da je tokrat sodelovalo večje število mlajših citrarjev.

Dobili smo veliko pozitivnih odzivov, eden je prišel iz Idrije:

Sobote, 6. novembra 2010 smo se citrarke GŠ Idrija in moja malenkost zelo veselile, saj smo pričakovale sicer naporen, a muzike poln citrarski dan. Letos smo skladbe malo manj utrdile, ker imamo obilico dela s skladbami, ki jih igramo pri pouku in komorni skupini, pa smo

vseeno polne elana odšle že navsezgodaj od doma. Smo pač na drugem koncu Slovenije.

Vesela sem, da se ta srečanja odvijajo in upam, da bodo postala tradicionalna, saj je to tudi priložnost za pogovor z drugimi učitelji in citrarji, marsikdaj pa se porodi kakšna ideja o sodelovanju, priredbah, kijih vedno primanjkuje. Letos sem prvič stala pred orkestrom in dobila novo pozitivno izkušnjo pri delu z učenci, učenke pa so doživele svojevrsten dogodek.

Ponosne so bile nato, da bo SCO igral tudi našo priredbo, kar tudi meni osebno pomeni neko potrditev, da delujemo v pravi smeri.

Kljub bolečim prstom po koncertu smo ob navdušenju in podpori staršev ter ravnatelja odšle domu naproti s posebno radostjo v srcu in željo, da se zopet srečamo in skupaj muziciramo. (Teja Ličar Močnik, prof.)

Zahvaljujem se DPD Svoboda Griže za nudenje prostora in za pogostitev, da smo lahko spet s to veliko množico citrarjev zapolnili program »Zlatih citer«. Hvala vsem kolegicam učiteljicam citer, da so pripeljale toliko učencev in pomagale pri vodenju orkestra. S tem so si pridobile nove izkušnje in seveda razbremenile breme nekaterih, ki smo bili v projekt bolj vpleteni. Dirigirale so: Teja Ličar Močnik, Irena Zdolšek, Anita Veršec, Irena Glušič, Doroteja Dolšak in moja malenkost. Zahvala gre seveda tudi piscem priredb, še posebej Tomažu Plahutniku, ki je imel pri tem levji delež.

Dobili smo nove priredbe, ki bodo uporabne tudi pri delu manjših komornih skupin. Zahvaljujem se povezovalcu večera, zavzeti članici CDS Duški Stopar, Aniti Veršec za idejo in izpeljavo zaključne zahvale ter vsem sodelujočim pa tudi staršem, ki so nam zaupali svoje otroke. Tudi razstavljalcem miz in instrumentov (Jože Holcman), notne literature itd, ki so s svojo prisotnostjo popestrili dogajanje. Hvala tudi županu Žalca, gospodu Janku Kosu, ki je z obiskom počastil prireditelje.

Peter Napret

GRIŽE IN ZLATE CITRE

V soboto, 6. novembra 2010, smo se v kulturnem domu v Grižah zbrali citrarji iz cele Slovenije. Bilo nas je 73 učencev in še nekaj učiteljev. Letos smo preigrali nekaj starih skladb in se naučili tudi nekaj novih. Vadili smo od 9.30 pa vse do kosila. Vaje so bile intenzivne, vendar je med nami vladalo prešerno vzdušje. Na kosilu v bližnji gostilni smo si napolnili svoje želodčke, da niso preveč udarjali basov, hkrati pa smo si spočili utrujene prste.

Po kosilu smo do nastopa vadili in se malo zabavali. Na nastopu smo igrali kot zadnji. Pred nami so se predstavili nekateri domači glasbeniki ter nekaj citrarjev iz Celja in okolice. Nato pa smo na vrsto prišli mi – Zlati citrarji, kot so nas poimenovali. Zaigrali smo Albansko, Boarisch, Menuet, Dolino rdeče reke, Slovenja, od kod lepote tvoje, Largo, Madžarsko, Splet dalmatinskih pesmi, Guantaramero, Down by the riverside, Venček idrijskih plesov, Ne čakaj na maj, Pastirico in Dve belokranjski. Ker so poslušalci na koncu močno ploskali, smo za dodatek zaigrali še Trzinko. Med citrarji in učitelji imamo vrsto izrednih pevcev in pevk, tako da

so naše strune zvenele še bolj prijetno in milo v sozvočju z njihovimi glasovi. Vse skupaj je popestril tudi pobudnik Slovenskega citrarskega orkestra, Peter Napret, z različnimi instrumenti.

Sledila je še majhna pogostitev in potem smo se zadovoljni odpravili domov. Mislim, da smo vsi preživeli lep dan in upam, da se kmalu spet zberemo in ubrano skupaj zaigramo.

Nika Tabor

CITRE - OD INTIMNEGA MUZICIRANJA DO VIRTUOZNEGA NASTOPANJA

V torek, 1. junija 2010 ob 20. uri, je v Studiu 14 na Radiu Slovenija potekala javna radijska oddaja Slovenska zemlja v pesmi in besedi v živo. Nastopili so: Tanja Lončar, Izidor Tojnko, Neli in Karmen Zidar Kos, Tinka Budič, Mihaela Komočar, Janja Brlec, Irena Zdolšek in Slovenski

citrarski kvartet (Anita Veršec, Irena Zdolšek, Tomaž Plahutnik, Peter Napret). V zaključeno celoto je večer spretno povezal napovedovalec g. Renato Horvat. V uvodu, ki ga je napisala urednica oddaje mag. Simona Moličnik, je smelo ugotovil, da citre trenutno pravega odra

nimajo. »Mladi citrarji v lastni širini potrpežljivo čakajo, da se njihovemu glasbilu v slovenskem glasbenem življenju odpre primeren prostor. Zdaj ga namreč ni. Na koncertne odre težko prodrejo, kajti tam veljajo citre za ljudsko glasbilo, ljudski godci jih ne sprejemajo medse, ker danes glasbeniki na citrah izvajajo virtuosne, umetelne skladbe.« Zato so citre dobile svoje mesto tudi v že omenjeni oddaji.

Oddajo so nekajkrat že ponovili, zato nastopajoče najbrž že dobro poznate. Led je prebil Slovenski citrarski kvartet z venčkom ljudskih. V naslednji točki je Izidor z Elfenliedom in Malim jezdecem bluza nakazal širino citrarske igre. Ob začetni tremi in malenkost prehitrem tempu so malo manj prepričljivo podobo dodale še razglašene citre, čeprav vem, da je v takšnem prostoru imeti uglasene citre prava mala umetnost. Tudi Neli je z Weissovo Fantasie IX ponudila poslušalcu drugačno podobo citer. Skupaj s Karmen sta združili petje in igranje ter pokazali, da ostajata zvesti tudi slovenski ljudski glasbi. V nastopu sta ponudili največ, kar je bilo v danem trenutku možno; zagotovo se pozna, da je časa za skupno vadenje zaradi razdalje (študij v Münchnu) manj. Pomanjkanje časa je prav tako skupni imenovalec kvarteta, a so zaradi veliko kilometrinske spretno prikrili manjše spodrslijaje.

Druga polovica oddaje je bila namenjena letošnjim nagrajenkam tekmovanja Žither 8, ki so bile predstavljene že v prejšnji številki Slovenskega citrarja. Tanjina samozavest in iskrivost sta bili odlično dopolnilo živahni »Veseli uri«. Čeprav je Tinka tekom študija več pozornosti namenila novejšim citrarskim kompozicijam, je poleg Uspavanke za malega leva skupaj s sopranistko Mihelo Komočar predstavila prekmursko Zreilo je žito in venček ljudskih. Čas je zelo neprijeten spremljevalec, enkrat ura teče prehitro, drugič se sekundni kazalci nikamor ne premaknejo. Žal je tu čas tekel prehitro. Glede na časovno omejitev oddaje bi bilo kljub izvrstno odigranim ljudskim skladbam bolje, če bi se odločili le za eno skladbo. Kontrast ljudski glasbi je dodala Janja z Oberlechnerjevo »Jazz Exercise Nr. 6«. Njena predanost glasbi se vedno znova dokazuje in tudi tokrat je bila prepričljiva.

Zaradi časovne omejitve radijske oddaje so bili poslušalci preko radijskih sprejemnikov delno prikrajšani za izvedbo Valčka zanjo, ki ga je predstavila Irena. Povsem pa so bili prikrajšani za Venček slovenskih veselih v izvedbi kvarteta,

ki je v dvorano prinesel veselo razpoloženje, saj so poslušalci domov odhajali zadovoljni in veselih obrazov.

V enournem programu je bilo slišati tako ljudsko kot tudi staro in moderno glasbo. Vsi in vsak posebej ste doprinesli nov kamenček v mozaik citrarskega večera, zato vse čestitke.

Bolj kot na samo vsebino boste, dragi citrarji, morali postati pozorni na to, kako to vsebino podajate - če seveda želite pridobiti naklonjenost širšega občinstva tudi ob izvedbah t.i. resne glasbe. Ljudje pač stvari sprejemamo kot celoto. Tudi iz napak na drugih področjih se lahko naučite izogniti se podobnim napakam na citrarskem področju ali pa smo vsi skupaj vsaj pozorni na to. Naj ponazorim s področjem, v katerem bom nekoč »doma«. Večina ceni in spoštuje strokovno znanje zdravstvenih delavcev ter jim zaupa; moti in odvrča pa predvsem preveč »zdravniški jezik« in premalo sočutja do pacienta, zaradi česar potem kar iščemo, kaj vse nam ni všeč. Če pa gojimo spoštovanje do drugega in smo predvsem ljudje, se tudi kakšni spodrslijaji, preobremenjenost, lažje tolerirajo.

Tudi pri citrah se lahko zgodba kaj hitro ponovi. Kratki pogovori pred nastopi niso bili zato, da bi napovedovalec »nabiral minutažo«. Odličnih citrarjev ne manjka in z lahkoto bi se zapolnil tudi ta program ali pa bi nastopajoči odigrali skladbo ali dve več. Namen je bil osvetliti tudi izvajalca, pridobiti naklonjenost, jasno poudariti česa si želimo v citrarskem razvoju in izpostaviti močne točke, preden zazveni prva struna.

Skladba odraža le del celote in če izvajalec poslušalce že vnaprej prepriča, bodo tudi prej sprejeli drugačno glasbo, kot je večina na citrah še vedno navajena. Poskusite imeti v mislih, da pripovedujete zvedavemu otroku, čigar mnenje bo odvisno tudi (in predvsem) od vašega načina podajanja vsebine. Intenzivnejše pojavljanje v množičnih občilih bo prej ko slej naletelo tudi na ušesa tistih, čigar mnenja štejejo.

Nikoli se ne ve, kaj vse bo takrat pomembno; pozitiven in odprt pristop pa vsekakor omogoča več možnosti za uresničitev želja. Znanja vam namreč ne manjka!

Duška Stopar

RECITAL TINKE BUDIČ

V soboto, 26. junija 2010, je bil v dvorani Glasbene šole Brežice recital Tinke Budič, nekdanje učenke te šole, ki je nekaj dni zatem diplomirala na Visoki šoli za glasbo in gledališče v Münchnu. Program večera je bil zato - vsaj v prvem delu - zapolnjen z zahtevnimi deli, pripravljenimi za diplomski nastop.

Tinko sem imel priložnost že večkrat poslušati tako na tekmovanjih kot na bolj sproščenih nastopih in vedno daje vtis, da je maksimalno pripravljena. Tokrat je bilo to še posebej slišno in opazno in niti trema, stalna spremljevalka nastopajočih, je ni pretirano zmedla. Štiri z grško mitologijo povezane skladbe Wilfrieda Hillerja iz »Zvezdne knjige« so zazvene za uvod. Še posebej mi je bila všeč sveža interpretacija naslednjega dela, Fantasie Luisa de Milana, kjer se je pokazalo, kako se izvajalka poistoveti z glasbo in to pokaže tudi z obraznimi gestami, kar je mogoče na trenutke že malce moteče. Čeprav je bil komentar, ki ga je med točkami bral Tinkin mlajši brat, dobrodošel, sem imel občutek, da vseeno ni dovolj motiviral poslušalcev, da bi jih navdušili odlično izvedeni stavki iz dveh sonat Silviusa Leopolda Weissa, ki jih je Tinka odigrala na altovskih citrah. Sledil je Kathargos sodobne skladateljice Violete Dinescu, kjer se je zdelo, da poslušalci ne vedo prav dobro, ali naj jim bo delo všeč ali ne, zato pa je bil bolje sprejet lahkotnejši John Dowland, pri katerem se je Budičevi na odru pridružila Mihaela Komočar. Njen glas, ustvarjen za velike operne odre, je kar težko spremljati s tako krhkim instrumentom, kot so citre, vendar to Budičevi s Kleitschevimi citrami dovolj dobro uspeva.

Citrarsko-pevski tandem je odlično izvedel tudi Zrejlo je žito in dolg venček, ki je že bolj venec ljudskih v priredbi Tomaža Plahutnika. Zanimivo, kako zvenijo te priredbe, ki so bile prvotno mišljene za drugačne citre in drugačno tehniko igranja. Pomislil sem, kako z veseljem bi naše mlade moči interpretirale ljudske viže, ki bi jih za koncertni oder obdelali »pravilni« skladatelji - »necitrarji«, mogoče tako, kot zvenijo znameniti Slovenski ljudski plesi za violino in klavir Alojza Srebotnjaka.

Da Tinka zmore dobro odigrati tudi preprostejšo glasbo, je pokazala z izvedbo skladb iz Sonnleithnerjeve zbirke, bavarske ljudske in Ipavec-Plahutnikove Kje so moje rožice. Pomislil sem, kako bo verjetno svoje znanje prisiljena še naj-

foto: G. Sečen

večkrat posredovati mlajšim rodovom prav na primerih preprostih ljudskih pesmic, saj so citre, kot vemo, v glasbenih šolah priznane (le) kot ljudski instrument.

Čeprav smo na splošno s stanjem citrarstva v Sloveniji lahko zadovoljni, pa se sprašujem, čemu naše diplomantke vložijo toliko truda v študij, potem pa so - po začetniški navdušenosti - svoje nastope in poučevanje večinoma prisiljene omejiti na lahkotnejši program. Pa še sam (pred)diplomski nastop, ki običajno predstavlja vrh študijskih prizadevanj in tehnične spretnosti, pride poslušat - mogoče zaradi vpljudnosti - le povabljen publika in sorodniki. Na takšnem koncertu bi človek pričakoval poleg Tinkinih nekdanjih učiteljic (Mateja Količ, Anita Veršec) še kakšnega učitelja/ico citer in ambicioznejše učence od drugod, saj je to lepa priložnost, da se seznanimo z novostmi in malo pogledamo čez plot zaverovanosti v svoj prav. Brežice so precej bližje kot München!

Veliko dela nas še čaka, da kaj spremenimo na tem področju in vzgojimo publiko. Zato Tinka in vsi ostali, ki nam je za to kaj mar, le »zavihajmo rokave«!

Peter Napret

INTERVJU Z IRENO GLUŠIČ

SC: *Od naših diplomiranih citrark si ti edina, ki nisi študirala v Münchnu. Kakšna je bila tvoja študijska pot?*

Irena Glušič: Po končani nižji (smer citre in solopetje) in srednji (smer solopetje) glasbeni šoli »F. K. Koželjski« v Velenju, sem uspešno opravila sprejemni izpit na Dunajskem konservatoriju, kjer sem nadaljevala s študijem solopetja. Tedanja profesorica za petje, ki je vedela za moje igranje na citre, me je povabila na koncert citrarskega orkestra. Seveda sem se povabilu z veseljem odzvala in bila nad koncertom tako navdušena, da sem si želela svoje citrarsko znanje izpopolniti. Spoznala sem prof. Ilse Bauer-Zwonar, ki mi je posredovala informacije o Celovškem deželnem konservatoriju, kjer sem kasneje uspešno opravila sprejemne izpite in nadaljevala s študijem solopetja ter citer. Sam študij na Celovškem deželnem konservatoriju mi je predstavljal veliko veselje, prinašal mi je obilo osebnega zadovoljstva ter mi širil obzorja.

Skozi celotno izobraževanje sem srečevala veliko odličnih pedagogov, dobrih, zanimivih ljudi, od katerih sem se ogromno naučila in sedaj to znanje skušam po svojih najboljših močeh posredovati naprej.

SC: *Pri kom vse si se učila igrati na citre?*

Irena Glušič: Prva tri leta nižje glasbene šole sem se igranja na citre učila pri prof. Viktorju Poplazu, nato pa pri prof. Petru Napretu. V času študija je bila moja mentorica prof. Ilse Bauer-Zwonar. Svoje znanje na citrah sem izpopolnjevala na raznih citrarskih seminarjih pri

Irena Glušič po koncertu solo pevcev na Dunaju.

profesorjih H. Oberlechnerju, W. Schipflingerju, F. Goldnu,...

SC: *So bile citre prvi instrument, ki si se ga začela učiti, in zakaj ravno citre?*

Irena Glušič: Citre so bile moj prvi instrument. Ker sem pričela obiskovati glasbeno šolo nekje na sredini šolskega leta, sem lahko izbirala med igranjem na citre, kitaro ali violončelo. Odločila sem se za citre, saj se mi je že sama misel na to, da bi lahko nekoč iz vseh teh strun izvabljala melodijo, zdela imenitna. In tako se je pričela moja glasbena pot.

SC: *Kakšne vrste citer si že igrala v svoji karieri in od katerih izdelovalcev?*

Irena Glušič: Med celotnim šolanjem sem igrala na diskantne, altovske, kvintne, basovske ter harfne citre naslednjih izdelovalcev: J. Holcman, Wünsche, P. Münseer, U. Meinel, Volkman, Ziegler. Poskusila sem igrati tudi na raffele.

SC: *Kateri je bil tvoj najpomembnejši nastop?*

Irena Glušič: V času študija se je zvrstilo kar nekaj nastopov in koncertov, tako da niti ne vem, kateri mi je bil najpomembnejši. Vsak nastop je zame pomemben. Ko stopim na oder, se skušam v celoti prepustiti glasbi in narediti najboljše.

SC: *Na katerih festivalih, seminarjih, tekmovanjih in drugih citrarskih prireditvah si že sodelovala?*

Irena Glušič: Ko sem obiskovala nižjo glasbeno šolo, sem se udeležila citrarskih tekmovanj

v Sloveniji in sodelovala na citrarskem festivalu v Velenju. V času študija pa sem sodelovala na vsakoletnem citrarskem koncertu študentov Celovškega konservatorija na Dunaju, igrala na koncertu citrarskega orkestra iz Beljaka, na citrarskem seminarju v Münchnu ter nastopala v različnih krajih po Avstriji. Junija 2010 smo študentke Celovškega konservatorija predstavljale citre na festivalu strunskih instrumentov v Bruchsalu (Nemčija). Sem vsakoletna udeleženka citrarskega seminarja v Schloss Zeillernu ter polletnega citrarskega seminarja v Sloveniji. Veliko nastopam s svojimi učenci, saj mi ti dajejo energijo in motivacijo za nadaljnje delo.

SC: Zanimive izkušnje imaš verjetno s seminarjev v Schloss Zeillernu, kjer zadnja leta sodeluješ tudi kot pedagoginja. Povej, prosim, kaj več o tem.

Irena Glušič: Seminar v Zeillernu je zame velika izkušnja. Najprej sem se ga udeležila kot učenka, sedaj pa se ga udeležujem kot pedagoginja. Pomagam pri poučevanju najmlajših udeležencev. Ko sem se prvič udeležila seminarja, si sploh nisem znala predstavljati, kako bi naj ta seminar potekal. Ko pa sem ga поближе spoznala, me je navdušil. Navdušile so me različne delavnice, v katerih se poleg igranja na citre tudi poje, pleše, vse pa se navezuje na citre. Navdušili so me ljudje, od starejših do tistih najmlajših, ki z zanimanjem srkajo vase novo znanje. Seminarja se udeležijo citrarji iz Avstrije, Nemčije, Japonske, Slovenije, Češke, Nizozemske in tudi iz kakšne druge države bi se še kdo našel. Vsako leto me pozitivno presenetijo koncerti, ki se izvajajo ob večerih. Glasba za nekaj časa ustavi naš čas, ki tako neutrudno beži. Veseli smo, da lahko prisluhnemo vrhunski glasbi, ki nas umiri in sprosti.

Irena pri pouku komorne igre na seminarju v Celju

SC: Katere vrste glasbe najraje igraš na citrah?

Irena Glušič: V času študija sem izvajala in spoznavala vse vrste glasbe, od stare glasbe, citrarske klasike do sodobne ter popularne glasbe. Uživam v vsaki vrsti, tako da se ne morem odločiti, katero imam najrajši.

SC: Kakšno se ti zdi stanje citrarstva v Sloveniji?

Irena Glušič: Citre so v Sloveniji v širši javnosti še vedno poznane samo kot instrument za ljudsko glasbo. Menim, da bi morali na različnih prireditvah in koncertih poleg ljudske glasbe izvajati tudi ostale vrste. Sama s svojimi učenci skušam na prireditvah predstaviti čim več različnih vrst glasbe in poslušalci so pozitivno presenečeni, kaj vse se lahko izvaja na citrah.

Kar se tiče šolanja, mislim, da se je v zadnjih letih le premaknilo nekoliko na boljše. Upam, da se bodo citre kmalu poučevale tudi na srednji stopnji. Ker pri nas po nižji glasbeni šoli ni možnosti za nadaljevanje šolanja za citre, smo primorani nadaljevati študij v tujini. Veliko učencev se je za to pot že odločilo in tako smo že pridobili potreben in kvaliteten kader za poučevanje na morebitni (nujno potrebni) srednji stopnji.

SC: V Sloveniji poučuješ že kar nekaj let. Kakšen se ti zdi poklic učiteljice citer v primerjavi z učiteljico petja?

Irena Glušič: Zame je poučevanje citer trenutno nekoliko lažje kot poučevanje petja. Mogoče zato, ker citre poučujem četrto leto, s poučevanjem petja pa sem šele pričela. Ta dva instrumenta sta si kar precej različna. Človeški glas je instrument, ki ga je težko obvladati že zaradi tega, ker ga ne vidimo. Najprej mora učenec dobiti pravilen občutek, učitelj mora slišati napake in šele nato ga lahko razvijamo. Pri citrah pa lahko tehnične napake (npr. nepravilno držo rok) vidimo in jih je zato lažje popraviti.

Vendar pa mi je poučevanje obeh instrumentov v veliko zadovoljstvo in z vsakim delovnim dnem se tudi sama naučim česa novega.

SC: Kako pa kaj tvoja pevska kariera? Poučuješ, nastopaš, vodiš kakšen zbor?

Irena Glušič: Z letošnjim študijskim letom bom zaključila študij solopetja na Celovškem deželnem konservatoriju v Celovcu v razredu

prof. Gabriela Lipuša. Nastopam na različnih prireditvah, kjer zapojem ob spremljavi klavirja, orgel in ob citrah. Leta 2007 sem sodelovala v opereti Melodije srca skladatelja Janka Gregorca, v kateri sem se predstavila z dvema vlogama. Pričela sem tudi z vodenjem otroškega zbora v domačem kraju.

SC: Kakšno glasbo sicer rada poslušáš? Mogoče tvoj najljubši glasbenik/ca ...

Irena Glušič: Poslušam vse zvrsti glasbe, odvisno od tega, kje se nahajam. Na primer, če sem na cesti, rada prisluhnem popularni glasbi. Če sem doma za pianinom in vadiam petje, potem ves čas poslušam klasično, operno glasbo različnih izvajalcev. Najbolj so mi všeč posnetki operne pevke Marie Callas, ki mi dajejo motivacijo pri delu. Od slovenskih glasbenih skupin mi je posebej pri srcu skupina Katalena, ker je njihova glasba mešanica folklorne, jazz, funk, rock, blues glasbe.

SC: Hipotetično vprašanje: Če bi lahko zavrtela nekaj let nazaj, bi se še enkrat odločila za citre, za petje ali bi si izbrala kaj bolj »dobičkonosnega«?

Irena Glušič: Na svoji glasbeni poti sem spoznala veliko dobrih ljudi, od katerih sem se naučila ogromno. Že zaradi tega se ne bi odločila za noben drug instrument. Le violončelo bi dodala med svoje instrumente, če bi teden imel več dni, da bi lahko vadila. Kar se tiče

Irena Glušič in Doroteja Dolšak, najbolj prešmentani citrarki 2010 (foto: P. Napret)

dobičkonosnih poti, te me ne zanimajo. Moje mnenje je, da tisto stvar, ki jo delaš s srcem in ne le za denar, delaš dobro in osrečuje tebe in tudi druge.

SC: Če bi bila predsednica Citrarskega društva Slovenije, kako bi delovala, da bi citre dobile večjo veljavo v glasbenem šolstvu, na koncertnih odrih in na splošno med ljudmi?

Irena Glušič: V tej funkciji se ne vidim, če pa bi kdaj tako naneslo, bi poskušala nadaljevati delo dosedanjega predsednika, ki po mojem mnenju odlično opravlja svoje delo.

Spraševal je: Peter Napret

INTERVJU S TINKO BUDIČ

SC: Si se že navadila živeti brez Münchenskega vrveža?

Tinka Budič: Kot pravijo: »doma je najlepše«. Ampak po resnici povedano, mi je München po štirih letih prirasel k srcu in ga kar malo pogrešam. Je res enkratno mesto. Posebno pogrešam pestro kulturno ponudbo.

SC: Kaj je bilo najtežje pri študiju citer?

Tinka Budič: Pri samem študiju je bilo zame na začetku najtežje to, da je potekal v nemškem jeziku, saj nisem imela zadovoljivega predznanja. Kot pogoj za vpis je bilo potrebno opraviti zahteven certifikat iz znanja nemškega jezika. Tako me je na začetku študija čakalo veliko učenja nemščine. Pri tem mi je pomagalo

veliko nemških prijateljev in certifikat sem uspešno opravila. Drugo, kar je bilo prav tako težko, je bilo domotožje, ki me je spremljalo na začetku, in potrebovala sem kar nekaj časa, da sem se privadila novemu okolju. Sam študij je tudi s finančne plati kar velik zalogaj, zato je bilo potrebno dosti prilagajanja, odrekanj in iznajdljivosti.

SC: Zakaj si se začela učiti ravno citre?

Tinka Budič: Uh, to je pa že daleč ... Najprej so me vpisali v pripravnico na Glasbeni šoli Brežice. V tistem letu odločanja za instrument sem imela vsak mesec novo idejo, kateri instrument bi igrala. Potem sem nekega dne ob gledanju simfonikov na televiziji slišala in videla harfo. Popolnoma me je prevzela

tehnika igranja in lepota same harfe. Zazdela se mi je res mogočen instrument. Žal pa se v glasbeni šoli ni bilo mogoče učiti igranja harfe in ravnatelj, g. Križanić, mi je predlagal, da se priučim citer. Tako sem se za citre odločila na podlagi svojega razmišljanja, da so citre kot harfa, ki pa leži na mizi.

SC: Kdo vse so bili tvoji učitelji in mentorji na seminarjih?

Tinka Budič: Prva tri leta me je citranja učila učiteljica Mateja Kolić, vse do študija Anita Veršec, med študijem pa me je poučeval prof. Georg Glasl. Svoje znanje sem izpopolnjevala na različnih seminarjih pri priznanih pedagogih, kot so Freddy Golden, Martin Malaun, Harald Oberlechner, Rosalyn Sabo, Reinhilde Gamper, Helena Hartman ...

SC: Si kdaj pomislila, da si se mogoče odločila za napačen študij?

Tinka Budič: Menim, da je v človekovi naravi vedno prisotno seme dvoma in tako se na svojih poteh vedno sprašujemo, ali so bile naše odločitve pametne in pravilne. Trenutno je preteklo premalo časa, da bi lahko presodila, ali je bila moja odločitev res najboljša. Kar pa lahko zatrdim je, da me na čas študija vežejo zelo lepi spomini na veliko glasbenikov in drugih umetnikov, s katerimi sem produktivno sodelovala, na uspešno opravljene projekte, na kar nekaj zelo dobrih prijateljev, ki sem jih v času bivanja tam spoznala... Zaenkrat lahko rečem, da mi ni žal in da to vse zelo pogrešam.

SC: Verjetno si imela priložnost igrati že na veliko različnih citrah. Na kakšnih citrah vse si doslej igrala (izdelovalci, vrste uglasitev, itd)?

Tinka Budič: Tako je, igrala sem že na citre naslednjih izvajalcev: Hartwig, Holcman, Münseer, Meinel, Wünsche, Volkmann ... V času študija sem igrala predvsem na altovske, basovske in seveda diskantne citre nemškega izdelovalca Klemensa Kleitscha. Imela sem posebno priložnost, da sem na festivalu Zither 7 predstavila Kleitschovo novost, tako imenovane baročne citre. Letos pa sem zaigrala na električne citre, ki so prav tako izdelek Klemensa Kleitscha.

SC: Sedaj poučuješ na GŠ Krško in GŠ Sevnica. Kako je bilo začeti? Si imela že prej v Nemčiji kaj izkušenj s poučevanjem?

Tinka Budič: Prestop s koncertnih odrov med učence v glasbeni šoli je kar velik, zato je potrebno kar nekaj časa, da se navadiš in prilagodiš. Tako se tudi sama še vedno navajam in prilagajam novim obveznostim. :) V Nemčiji pa sem imela že kar nekaj izkušenj s poučevanjem, saj sem imela v sklopu študija praktične ure poučevanja in sicer dve leti. Našolo smo pripeljali učence in v profesorjevi navzočnosti izvedli uro pouka vključno s temeljitimi pripravami, pouku pa je sledila analiza opravljenega dela. Prav iz tega praktičnega pouka sem se veliko naučila. Vsako leto smo imeli v mesecu februarju tudi dan odprtih vrat, kjer smo imeli z otroki delavnice. Na teh delavnicah smo skupinam otrok predstavili instrument citre, nato pa smo jih vključili v prva odkrivanja različnih zvokov citer.

SC: Kaj najbolj pogrešaš pri svojem delu z učenci?

Tinka Budič: Kot sem že v prejšnjem odgovoru zapisala, sem še v postopku privajanja na nova poglavja v mojem življenju. Delo z učenci jemljem kot izziv in jim skušam svoje znanje in izkušnje posredovati na najboljši način. Zbirka literature za učence je trenutno še bolj skromna, a se bo s časom gotovo večala.

SC: Na zadnjem citrarskem festivalu v Münchnu si igrala na veliko koncertih. Po čem si boš ta festival najbolj zapomnila?

Tinka Budič: Pri citrarskem festivalu sem imela veliko obveznosti - ne le kot izvajalka, ampak tudi kot član skupine, ki se je ukvarjala s samo organizacijo festivala Zither 8. Pri tem sem spoznala, koliko dela je potrebno, da se izpelje tako velik projekt, kot je tridnevni mednarodni festival. Tako lahko rečem, da je bil festival zame zares velika izkušnja.

SC: Kateri projekt ali koncert iz časa študija ti bo ostal v najlepšem spominu?

Tinka Budič: Za mano je res veliko uspešno izpeljanih koncertov in projektov. Sodelovala sem z različnimi umetniki. Najbolj pa mi bo ostalo v spominu sodelovanje na mednarodnem festivalu za sodobno gledališče Münchener Biennale, kjer sem z električnimi citrami krstno izvedla kratko opero iranskega skladatelja Arash-a Safaian-a z naslovom At Stacked. Igrati ob orkestru in nastopati na tako eminentnem festivalu je bila res nepozabna izkušnja.

SC: Kaj ti sicer pomeni glasba? Ob kakšnih priložnostih jo poslušaš in katera »necitrarska glasba« ti je najbolj všeč?

Tinka Budič: Glasba mi pomeni veliko. Občutki, ki jih začutim ob izvajanju ali poslušanju glasbe, mi dajejo navdih za življenje. Z glasbo je svet gotovo lepši. Trenutno največ glasbe poslušam, ko sem v avtu. Takrat si največkrat zavrtim tako tuje kot tudi domače avtorje popularnih glasbenih zvrsti.

Trenutno se v mojem avtu vrti glasba izvrstnih slovenskih izvajalcev, kot je skupina Katalena in Gal Gjurin z Galeristi.

SC: Se še kako drugače ukvarjaš z glasbo? Igraš še kakšen drug instrument, mogoče poješ v zboru?

Tinka Budič: Igram še klavir in čakam na dneve, ko bom imela dovolj časa, da obnovim igranje violine, ki sem se je učila igrati pred kar nekaj leti. Trenutno pa vodim tudi otroški pevski zbor župnije Čatež ob Savi.

SC: Hipotetično vprašanje: Če bi lahko zavrtela nekaj let nazaj, bi se še enkrat odločila za citre ali bi si izbrala kaj bolj »dobičkonosnega«?

Tinka Budič: Žal so razmere takšne, da če bi gledala skozi oči materializma, se za poklic glasbenika sploh ne bi odločila. Toda igranje citer me osrečuje in notranje bogati. To, kar počnem, počnem iskreno, zato je zame denar le sredstvo za preživetje.

SC: Če bi bila predsednica Citrarskega društva Slovenije, kako bi delovala, da bi citre dobile večjo veljavo v glasbenem šolstvu, na koncertnih odrih in na splošno med ljudmi? Zanima me, kako vidiš ti stanje citrarstva v Sloveniji in kaj bi bilo treba spremeniti.

Tinka Budič: Razvoj citrarstva v Sloveniji je v velikem razmahu. Mislim, da se tudi miselnost in stigmatizacija instrumenta citer kot ljudskega instrumenta le spreminja in si citre pridobivajo večje spoštovanje med poslušalci in tudi med umetniki v različnih kulturnih krogih. Da se bodo citre še bolj uveljavile kot koncertni instrument, bo potrebno še nekaj časa in veliko vloženega truda. Potrebno bi bilo motivirati

foto: G. Sečen

umetnike iz različnih kulturnih smeri, da bi citre vključili v kulturno dogajanje. Tudi skladatelje bi bilo potrebno spodbuditi k pisanju citrarske literature.

Citrarji naj še naprej vztrajno prirejajo koncerte z resno citrarsko glasbo. S tem si bomo prislužili večje spoštovanje med šolniki in citre si bodo izbirile mesto tudi na srednjih glasbenih šolah in akademijah, s tem pa tudi večje spoštovanje med ljudmi na splošno.

Torej, to so smernice in poslanstvo ne le predsednika Citrarskega društva Slovenije, temveč tudi nas diplomiranih citrark v Sloveniji.

Spraševal je: Peter Napret

CITRE NA MOJI ŽIVLJENJSKI POTI

**»Vozi me vlak v daljave,
daleč tja v širni svet ...«**

Preko Karavank skozi slovenski Beljak, naprej do Mozartovega rojstnega mesta – Salzburga in končno do bavarske prestolnice Münchna, ki je znana kot bogata in moderna metropola, zgodovinsko po ekstravagantnem kralju Ludviku in festivalu piva Oktoberfestu, obenem pa je moje študijsko mesto.

Na vlaku srečuješ ljudi različnih narodnih, kulturnih in verskih pripadnosti, ki ti pripovedujejo svoje življenjske zgodbe, anekdote ali te samo vprašajo, kam se odpravljaš in zakaj greš tja. Tako se tudi meni večkrat zgodi, da razložim svojo zgodbo, zakaj se enkrat mesečno vozim v München in nazaj. V Münchnu namreč študiram citre na Visoki šoli za glasbo in gledališče (Hochschule für Musik und Theater München) pri docentu prof. Georgu Glaslu. Zakaj sem se odločila ravno za študij v Nemčiji, bi vam rada povedala v naslednjih vrsticah ...

Študij citer v tujini sem izbrala, ker so citre moj najljubši inštrument, obenem pa sem spoznala, da je glasba že od nekdaj doma v naši družini. S citrami sem se prvič srečala kot 8-letna deklica

v Etnološkem muzeju na Ponikvi pri Žalcu, kjer so razstavljene citre mojega starega strica Stanka Kosa. V moji širši družini se je že od nekdaj pelo in igralo na različne instrumente. Moj dedek je igral harmoniko in berdo v družinskem tamburaškem sestavu. Glasbo je prenesel tudi na svoje otroke in vnuke, saj imamo večinoma vsi končano nižjo glasbeno šolo. Že nekaj let prepevamo in igramo skupaj kot družina Kos s Ponikve pri Žalcu na prireditvah družinskega petja. Smisel za glasbo sem podedovala po mamini strani, ki izvira iz Kosove družine. Iz Kosove družine izvira tudi g. Jože Leskovar, upokojeni učitelj glasbe in ravnatelj Glasbene šole Slovenj Gradec, ki je prvi uvedel pouk citer na nižji glasbeni šoli v Sloveniji.

Omenjena dejstva so odločilno vplivala na mojo odločitev za igranje na citre in v meni vzbudila ljubezen do glasbe.

Za študij v Münchnu sem se odločila iz več vzrokov. Po uspešno zaključenih nižji glasbeni šoli iz citer in klavirja, sem želela nadaljevati študij citer na srednji glasbeni šoli, vendar se v ta programa ni bilo mogoče vpisati. Da bi ostala v stiku z glasbo, sem vpisala glavni predmet orgle, ki sem jih tudi uspešno absolvirala pri

Sestri Neli in Karmen Zidar Kos s profesorico Cito Galič in profesorjem Petrom Napretom, 10. državno tekmovanje slovenskih citrarjev, Konzervatorij za glasbo v Ljubljani (Tičič, 2010)

prof. Marini Sadžakov. V tem času sem pridno vadila citre s pomočjo mentorja g. Petra Napreta, se udeleževala citrarskih seminarjev in delavnic, imela nastope in koncerte ter bila aktivna na državnih citrarskih tekmovanjih, kjer sem dosegla lepe rezultate. Sem prejemnica dveh srebrnih in štirih zlatih priznanj na državnih tekmovanjih v Sloveniji v solo ali duo disciplini s sestro Karmen Zidar Kos.

V letu 2004 sem se udeležila mednarodnega tekmovanja »Nachwuchsförderpreis« v Münchnu in festivala za citre »Zither 5«, kjer sem bila članica projektnega orkestra Hide@park, v katerem smo muzicirali mladi iz Slovenije, Avstrije, Italije in Nemčije. Na velenjskem festivalu »Prešmentane citre 2007« sva v duu s sestro Karmen dobili naziv »Prešmentani citrarki leta 2007«. Leta 2008 sva s Karmen prejeli 100% možnih točk na državnem tekmovanju in postali državni prvakinji. V letošnjem letu sem se udeležila mednarodnega tekmovanja v Münchnu »Ernst Volkmann Preis« in se uvrstila v drugo etapo. Aktivno sem sodelovala na festivalu »Zither 8«, obenem pa sem letos postala prvonagrajenka (99%) v najvišji kategoriji 11. državnega tekmovanja slovenskih citrarjev.

V času srednje šole je moja želja po študiju citer dozorela. Ker pa je citre mogoče študirati samo v tujini, sem se po temeljiti proučitvi možnosti študija, odločila za študij v Nemčiji, ker je v Münchnu najvišji glasbeni nivo za citre in je študijski program »Citre – pedagoška diploma« usmerjen predvsem v prakso. Tukaj potekajo inovativni in kreativni glasbeni projekti (Zither 8, Biennale München, Hyde@Park ...), v katerih se razvijajo nove smeri sodobne glasbe. Ena takih je glasbeno gledališče, kjer s citrami sodelujejo pri glasbeni spremljavi v gledališču, kot pripomoček pri ustvarjanju efektov v pravljici, gledališki igri (npr. odpiranje in zapiranje vrat, strah, veselje, nevarnost, zaklepanje, udarec...).

Prav tako je tu na dosegu literatura za citre: note za sodobno glasbo, priredbe stare glasbe, jazz glasba, citrarska romantika, ljudska glasba... Zelo dobro je, da se izvaja pouk na javno-izobraževalni ustanovi (Hochschule für Musik und Theater München) in je študijski program (citre – pedagoška diploma) javno priznan, kar pomeni, da ko se študentje z diplomo v rokah vrnemo v Slovenijo, nimamo (oz. naj ne bi imeli) velikih problemov pri nostrifikaciji in priznanju zaključne diplome. Glavni mejnik pri odločitvi za študij v Münchnu je bil ta, da pouk poteka pri docentu prof. Georgu Glaslu. Profesorja

Citrarki Neli in Karmen Zidar Kos, zlata maša dr. Franca Krambergerja (foto: Št. Kos Z., 2010)

Georga Glasla sem spoznala na citrarskih tekmovanjih v Sloveniji kot predsednika žirije. Z njim sem se osebno srečala, ko sem sodelovala z igranjem citer v mednarodnem projektu Hyde@Park, kjer je bil pobudnik in soizvajalec projekta z orkestrom za mlade glasbenike iz Nemčije, Italije, Avstrije in Slovenije. Koncerti so bili v Nemčiji, Avstriji, Švici (Xong-Festival) in Sloveniji (Ljubljana, Radio TV SLO Studio 14). Prof. Glasl je name naredil močan vtis, zato sem se lažje odločila za študij v Münchnu.

Georg Glasl je mednarodno priznan profesor za citre in pobudnik številnih projektov. Med njimi je münchenski festival za citre, ki poteka bienalno od leta 1995. Prizadeva si, da so citre čimbolj prepoznavne v javnosti in glasbenem svetu ter enakovredne drugim klasičnim instrumentom. Je nosilec ideje in sooblikovalec velikih koncertnih citer, ki jih izdeluje Klemens Kleitsch. Omenjene citre odlikuje visok kakovostni razred.

Georg Glasl je študiral citre in kitaro na Richard-Strauss Konservatoriju v Münchnu in na Mozarteumu v Salzburgu. Aktivno sodeluje s številnimi skladatelji, kot so Violeta Dinescu, Wilfried Hiller, Peter Kiesewetter, Bernhard Lang, Dieter Schnebel, Christian Wolff, Walter Zimmermann ... Imel je koncerte in turnee po Evropi, ZDA, Afriki in Centralni Aziji. Oktobra 2009 je prejel najvišjo nagrado na področju glasbe mesta München. Sedaj je docent na Visoki šoli za glasbo in gledališče München (Hochschule für Musik und Theater München).

Po končanem študiju citer želim delovati na področju citrarske glasbene pedagogike in tudi širše s pomočjo glasbe sooblikovati kulturni

prostor doma v Sloveniji in tujini. Citre v Sloveniji še vedno niso dovolj prepoznavne kot klasičen instrument, na katerem se lahko poleg ljudske glasbe igra še stara glasba, citrarska romantika, jazz in sodobna glasba. Želim preseči stereotipe, da so citre samo ljudsko glasbilo in približati slovenski javnosti citre kot koncertni instrument.

Konkretno želim delovati v slovenskem prostoru s poučevanjem in promocijo citer na nižji glasbeni šoli, predvsem v pokrajinah, kjer do sedaj še ne poteka pouk citer (Bela Krajina, Prekmurje, Primorska), si prizadevati uvesti pouk citer v srednje glasbene šole, s svojim strokovnim delovanjem izboljšati stroko citrarske glasbene pedagogike v Sloveniji in na ta način doseči enakovreden nivo citer med ostalimi instrumenti.

Slovincem po svetu želim s svojimi nastopi

približati in ohraniti spomin na domovino, tujcem pa predstaviti slovensko ljudsko pesem in na ta način promovirati slovensko kulturo.

Moj vlak počasi, a zagotovo že prihaja na cilj. Včasih je to München, včasih Savinjska dolina, moj rodni kraj, ki ga nosim globoko v srcu ... Čutim, da sem povsod doma, čeprav mi v srcu odzvanja melodija:

**„Vozi me vlak v daljave,
tja zdaj želi si moje srce,
tja misli mi hite.«**

Studence, 28. oktober 2010

Neli Zidar Kos,
študentka citer na Visoki šoli za glasbo
in gledališče München

RECEPT ZA ODPRAVO TREME

Za učinkovito odpravo treme potrebujete naslednje sestavine:

3 kg trdega dela (intenzivne vaje)
500 g samozavesti
20 dag dobrega dne
10 g ugodnih dejavnikov (primerna temperatura, osvetljenost prostora ...)
1 g znanih poslušalcev

Žal, dragi moji citrarji in citrarke, iz te moke ne bo kruha. Trema je prav posebna reč, za katero ni univerzalnega recepta, ki bi jo enostavno odpravil. Trema je beseda ženskega spola, ki je v SSKJ obrazložena kot velika in neprijetna živčna napetost oziroma kot vznemirjenje, ki se pojavlja zlasti pred javnim nastopom. Četudi je sama trema ženskega spola, kar je morebiti v veselje vsem predstavnikom moškega spola, pa ne prizanese ne moškim ne ženskam. Odraža se kot izredno neprijetna živčnost, ki povzroči tresenje in potenje rok, včasih tudi nog, prebavne težave lažjih in hujših oblik, pogoste pa so tudi razne rdečice in zardevanja ... Pri vsakem posamezniku trema nastopi v drugačni, zanj značilni obliki.

Tudi meni ni ušla, saj sva dolgo stali na bojni nogi, boji pa so bili zelo hudi. Kaj mislite, ali mi je uspelo? Vam povem na koncu članka ... Trema me je popolnoma izčrpala in mi oteže-

vala delo na različne načine. Včasih je prišla povsem nepričakovano – kar sredi nastopanja, ko sem bila že na polovici skladbe oz. programa, ki naj bi ga odigrala. Nenadoma je udarila vame, roke so se pričele tresti, potiti in lahko si predstavljate, kako se je nadaljevalo. Spet drugič me je obiskala že veliko prej, tako da celo noč nisem mogla spati, na dan nastopa pa so me zaznamovali veliki podočnjaki, zaspanost, temu pa je sledila koncentracija na ničli.

Nekoč je prekipelo in odločila sem se priti stvari do dna. Sklenila sem, da grem v boj - z upanjem, da obstaja nek način, kako se znebiti treme za vedno. Rešitev sem iskala pri drugih glasbenikih, umetnikih, ki imajo veliko izkušenj z nastopanjem. Z učiteljico Barbaro sva tremo poskusili odpraviti s t.i. metodo Feldenkrais, ki nas osvobodi prirojenih vzorcev in nam tako omogoči nov način gibanja, mišljenja in samozavedanja. S posebnimi tehnikami tako ozaveščamo gibanje, da postane vsak gib enostavnejši in bolj funkcionalen. V praksi to pomeni, da sem na uro prinesla citre in ob igranju je Barbara opazovala moje telo. Skupaj sva ugotovili, da sem pri igranju napeta, kar je bilo moč opaziti kot napetost v mišicah, še posebej v predelu ramen in vratu, imela pa sem tudi težave z neenakomernim dihanjem. S posebnimi vajami sva problem odpravili in bila sem stopničko bližje zmagi.

Tremo sva premagovala tudi s profesorjem citer

Georgom Glaslom. Povedal mi je, da se pred nastopanjem v telesu nabira adrenalin in da je zame najbolje, da ga nekako spravim ven iz telesa. Njegov nasvet sem upoštevala tako, da sem, preden sem stopila na oder, hodila navkreber po stopnicah ali pa sem na ves glas zavpila v nekem zaprtem prostoru. S tem sem vse svoje misli preusmerila na drugo početje, kar mi je pomagalo, da sem se nekako umirila.

Veliko nasvetov sem dobila tudi od bivšega profesorja klavirja, gospoda Mihaela Leslie-ja, ki se je veliko izobraževal na področju psihoterapije. Dejal mi je, da je tremo po njegovem mnenju možno odpraviti z odkritim pogovorom s samim sabo. Predlagal mi je nenavaden, a izvedljiv način pogovora s samim sabo. Predse sem položila rokavice in si predstavljala, da gledam svoje roke. Potem sem jih vprašala, zakaj se tresejo in potijo... Ugotovila sem, da mi primanjkuje zaupanja do svojih prstov, čeprav ti vedo, kaj morajo početi in da takrat, ko se koncentriram na specifično struno in razmišljam o tem, kateri ton moram zaigrati z določenim prstom, nisem dovolj pozorna na glasbo oz. skladbo, ki jo izva-

jam. Profesor Leslie mi je tudi svetoval, da svoje misli med igranjem preusmerjam izključno na glasbo, tako da si prepevam melodijo. Zanj je bilo pri nastopu ključnega pomena, da pristopiš na oder poln pozitivizma in da ne preiščuješ o tem, v katerem taktu boš storil napako, temveč si v zameno zastaviš hudomušno vprašanje: S čim bom danes sam sebe presenetil?

Moram priznati, da mi je po več poskusih uspelo. Trema me sicer še vedno spremlja na vseh nastopih in koncertih, a tokrat na drugačen način: dojemam jo kot prijateljico in sopotnico, ki se pač pojavi, le da tokrat lahko nadziram in obvladujem.

Torej, dragi citrarji in citrarke, svetujem vam, da preizkusite zgoraj navedeni »recept«. Najpomembnejše pa je, da še naprej pridno vadite, saj je le dobra pripravljenost skladbe cilj do uspeha. Ko se pojavi trema, pa jo sprejmite z odprtimi rokami in s samozavestjo in zaupanjem vase Vam bo uspelo. Pa srečno!

Tinka Budič

NA TELEVIZIJI

Člani citrarskega orkestra Glasbene Šole Brežice, pod vodstvom Anite Veršec, prof. so bili na večer pred »Martinovim« gostje priljubljene oddaje Na zdravje, RTV Slovenije.

Minuta uspeha odtehta več letno delo spretnih rok učencev GŠ Brežice - citrarjev, so si rekli in tako so s ponosom predstavili svoje delo na nacionalni televiziji. Citre kot inštrument značilen

Tanja Lončar na tonski vaji 1. junija 2010 na radiu Slovenija

za alpski svet oz. klavir malega človeka, kot ga nekateri poimenujejo, so vzljubili mnogi glasbeniki kot tudi širno občinstvo. Zgodovina ustvarjanja in nastanka orkestra sega dobro desetletje nazaj, dokaz, da orjejo ledino v prelepem citrarskem svetu, pa je bila leta 2008 izdana prva zgoščenka orkestralnega igranja citer na slovenskem.

Citrarji v svoji sredini poleg ustvarjalnega duha, znanja, premorejo tudi lepoto, saj je njihova članica Martina Baškovič - Cvičkova princesa. Na omenjeni oddaji, ki je govorila o žlahtnosti dolenske kapljice so žlahtno in ubrano zaigrali citrarji, citrarskega orkestra GŠ Brežice. Pa Na zdravje in še mnogo let uspešnega citranja jim zaželimo.

Nika in Mojca Tabor

CITRARSKO DRUŠTVO SLOVENIJE

»MUSIC EXTREME FESTIVAL« V ZAGREBU

V Zagrebu je v soboto, 13.11.2010, potekal 1. mednarodni »Music extreme festival«, ki ga je organiziral Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb. Festival je bil namenjen nenavadnim in originalnim komornim skupinam – to so bili komorni instrumentalni in vokalno-instrumentalni ansambli do osem članov, ki so bili nenavadni predvsem po sestavi instrumentov.

Na tekmovanju smo sodelovali tudi Virtuozzi iz Glasbene šole Brežice (komorna skupina) pod vodstvom profesorice citer Anite Veršec. Naš 7-članski ansambel sestavljamo dekleta in fantje različnih starosti iz okolice Brežic, to pa smo: Darko Petan (citre), Robi Petan (kitara, vokal), Ester Najger (bas citre, vokal), Maja Weiss (vokal, flavta), Barbara Hotko (citre, flavta), Kristijan Lanšček (harmonika) in Matjaž Prevejšek (kontrabas). Vsi smo se šolali v Glasbeni šoli Brežice, kjer smo nižjo glasbeno šolo tudi zaključili. Ravno tam se je naše ustvarjanje, igranje in druženje tudi začelo.

Ob izpolnjeni prijavnici za festival je bilo potrebno poslati tudi avdio zapis vsaj ene naše skladbe. Glede na poslane avdio zapise je nato strokovna ocenjevalna žirija opravila končno izbiro tekmovalcev.

Virtuozzi smo bili izbrani in smo v soboto zaigrali na festivalu Slovincem, ki živijo kot manjšina v Zagrebu. Program vsakega tekmovalca je bil dolg približno 10 – 15 minut.

Naša skupina je zaigrala naslednje skladbe: Something Stupid, Ti si moja ljubezen, Slovenija, od kod lepote tvoje ljubezen ter predpisano skladbo Gor čez izaro v svojem aranžmaju. Navdušili smo poslušalce, saj smo prejeli nagrado občinstva, na kar smo zelo ponosni.

Ester Najger

KONCERT JANJE BRLEC

Janja Brlec je imela 5. oktobra 2010 koncert tudi na Glasbeni šoli Nazarje. Novi ravnatelj, gospod Jernej Marinšek, prof. flavte, je začel na šoli uvajati koncerte, na katere vabijo glasbenike tudi od drugod. Verjetno ni naključje, da je bil prvi večer namenjen prav citram, saj je novi ravnatelj družinsko povezan s citrami. Njegov oče, gospod Marjan Marinšek, je namreč častni član Citrarskega društva Slovenije.

Janja je igrala podoben program kot mesec dni nazaj na svojem koncertu na Prešmentanih citrah. Skozi program nas je vodil skomentarij, ki je poslušalcem približal skladbe, instrument, način igranja in podobno. Poslušalcev je bilo kar precej. Predvsem so bili prisotni učenci citer in njihovi starši iz cele Zgornje Savinjske doline

ter učitelji glasbene šole pa tudi drugi gostje. Učiteljica citer v Nazarjah, gospa Cita Galič, prof., je spodbudila svoje učence, da so o koncertu zapisali nekaj misli:

Ana Ugovšek, 2.r.: »Nastop Janje Brlec mi je bil zelo všeč. Všeč mi je bil instrument, saj je drugačen od navadnih citer.«

Laura Ternik, 3.r.: »Bila sem na nastopu, ki mi je bil zelo všeč. Zelo mi je bil zanimiv instrument in način igranja. Všeč pa so mi bile tudi skladbe.«

Petra Golob, 2.r.: »Zelo mi je bil všeč njen nastop, predvsem pa citre, ki so nekaj posebnega. Od zaigranih pesmi pa mi je bila najbolj všeč New York, New York.«

Laura Presečnik, 5.r.: »Koncert mlade citrarke Janje Brlec v GŠ Nazarje je bil zelo razgiban in živ. Prevzel me je zvok citer, ki je v določenih tonih spominjal na hojo, še posebno v delih Weissa in Bacha. Priredba Čardaša je bila sveža, živahna, presunljiva in temperamentna. Ob izvajanju zaključne skladbe, popevke Berte Ambrož »Brez besed« pa je ostalo samo še glasno ploskanje.«

Jaz pa še dodajam: Učenke citer na Glasbeni šoli Nazarje imajo več možnosti, kako se v bodoče ukvarjati s citrami. Če bodo veliko vadile, lahko postanejo takšne ali še boljše citrarke, kot je Janja, no, lahko pa pišejo tudi kritike citrarskih koncertov.

Peter Napret

»KO ZORI LJUBEZEN..«

Večer ob violinskih citrah, ki sem ga priredila Veronika Zajec ob podpori Kulturnega društva Dobrepolje - sekcija Zagoriški fantje.

Večer se je dogajal v soboto, 16.10.2010, ob 19. uri v Jakličevem domu na Vidmu – Občina Dobrepolje. Oblikovala sem ga s pomočjo dveh voditeljev domačinov, Marte Šuštar in Franca Žnidaršič, v pravem dobrepoljskem narečju.

Odločila sem se izključno za ljubezenske ljudske pesmi, ki sem jih igrala na violinske citre, voditelja pa sta jih nekaj recitirala in tudi zapela. Ker so le-te v glavnem žalostne, sem večer obogatila

z ljudskimi plesi – šaltin, šamarjanka in štajeriš. S folklorno skupino OŠ Dobrepolje smo pripravili še dva sklopa plesov – ples ob štokrlih in mizi ter venček treh plesov.

Za piko na »i« pa so poskrbeli gostje, ljudski pevci iz Tepanj, z zelo lepim petjem in igranjem na harmoniko. Dvorano so napolnili navdušeni obiskovalci, kar mi daje novega navdiha za naprej.

Veronika Zajec

ČAROBNE SLOVENSKE CITRE

Pula/Pulj, Hrvaška

Naj bo to ljubezen, prijateljstvo, narava ... razumni vedo, da je najlepše, kar življenje ponuja, brezplačno. Čeprav se s tem ne bi strinjali tisti, ki pogosto upravičeno poudarjajo pomembnost denarja, je bila ena takšna brezplačna kulturna poslastica predvčerajšnji edinstveni nastop Slovenskega citrarskega kvarteta v puljskem hotelu Histria, v sklopu uspešnih Dnevov slovenske kulture.

Z raznovrstnim in suvereno odigranim repertoarjem so nam pripravili bogato potovanje po celotnem planetu - od črnskih duhovnih pesmi in jaza, do škotskih, slovenskih in dalmatinskih tradicionalnih pesmi, pa tudi uživanje v izvedbah klasičnih skladb, kot je Mozartov »Canon«, in skladb sodobnega nizozemskega skladatelja, pianista in citrarja Freddyja Goldna.

Čaroben, skrivnosten, sanjski zvok citer, najbolj znan v skladateljski stvaritvi Antona Karasa v filmu »Tretji človek« iz leta 1949, je zaživel tudi predvčerajšnjim v Puli z izvedbo prav tega najbolj prepoznavnega motiva iz filmske zgodovine.

Z ustvarjanjem nežne, na pogled manj slišne, a pravzaprav dovolj prodorne strunske zvočne harmonije, ta kvartet vztraja pri igranju akustičnih citer (altovskih, basovskih, diskantnih in kvintnih) in ne električnih.

Slovenski citrarski kvartet, (foto: Z. Hauptman)

s tečaja citranja v Pulju, avgust 2010

Z izvedbo skladbe iz filma »Tretji človek« je kvartet želel zaključiti odličen 70 minutni koncert, a je občinstvo z dolgim aplavzom zahtevalo dodatek, v katerem so za konec izvedli splet dalmatinskih pesmi. Med koncertom so zaigrali tudi vesele slovenske ljudske pesmi (citre so značilen alpski instrument), posebno ganljiva pa je bila žalostna, a lepa pesem »Jaz bi rad rdečih rož«.

Slovenski citrarski kvartet sestavljajo štirje profesorji glasbe, pedagogi in učitelji citer Irena Zdolšek, Anita Veršec, Peter Napret in Tomaž Plahutnik. Odigrali so tudi nekaj avtorskih skladb, saj imajo za seboj že tri objavljene zgoščenke. Delujejo deset let, razen v Sloveniji pa so igrali tudi v Avstriji, Nemčiji, Belgiji in na Hrvaškem.

Vodja kvarteta, Peter Napret, je povedal, da je svoj čas vodil delavnico igranja citer prav v Puli.

Pred in po nastopu Slovenskega citrarskega kvarteta se je z ganljivo, razigrano in uigrano vokalno izvedbo predstavil mešani pevski zbor »Encijan«, ki deluje znotraj Slovenskega kulturnega društva »Istra«. Bogatemu koncertnemu večeru so se pridružili tudi predstavniki madžarske, bošnjaške in makedonske manjšine v Puli.

Zoran Angeleski
(Glas Istre, nedelja,
24. oktobra 2010),
prevod Rudi Karlič

PISMA IZ AVSTRALIJE

Avgusta nam je po elektronski pošti pisal gospod Daniel Dobrosak iz Avstralije. Napisal je, da ga zanimajo citre, ki se jih je začel sam učiti, potem ko si je kupil neke stare nemške citre preko interneta. Pravi, da se je pri njegovih 51-ih letih malo težje učiti nečesa novega, vendar mu je to v veliko veselje.

Uči se igrati Moj rodni kraj, moj rodni dom po notah, ki so bile objavljene v Slovenskem citrarju, Ko so fantje proti vasi šli in druge. Igra dunajsko uglasitev. Redno prebira našo spletno stran, še posebej na spletni strani objavljene številke Slovenskega citrarja, in se tako uči tudi slovenščine, ki je ne obvlada najbolje. Njegovi starši, ki so odšli iz Slovenije leta 1957 in so veliko bolj dejavni v slovenski skupnosti kot on

Ignac Dvornik

sam, so se leta 2007 srečali v Melbournu s Cito Galič. Omenil je tudi, da je njegov stari oče po mamini strani v Sloveniji igral citre. Ko mi je poslal njegovo fotografijo, sem ga prosil, da bi izbrskal še nekaj podatkov o njem.

Ignac Dvornik (1889 – 1963) je bil rojen v Zavodnjah (verjetno nad Šoštanjem). V mladosti se je šel učiti za čevljarja nekam v Avstrijo. Vsako jutro in vsak večer je v neki hiši ob poti do čevljarke delavnice poslušal igranje citer. Nekoč se je opogumil, potrkal in prosil citrarja, če bi ga naučil igrati. Ko se je kasneje Ignac vrnil v Slovenijo, se je preselil v Slovenske Konjice, kjer je bil pismonoša. Vse življenje je igral citre in kasneje tudi druge poučeval. Spominjajo se ga, kako je vsako nedeljo po maši muziciral na svojih citrah, večinoma sam, občasno pa tudi z drugimi glasbeniki.

Zanimiva zgodbica. Objavljam jo tudi za to, ker se mi zdi zelo posrečena fotografija, ki je nastala nekje v 30-ih letih prejšnjega stoletja. Zanimivo pa je tudi, da sem vse podatke o tem citrarju iz Slovenskih Konjic pridobil iz Avstralije. Mogoče se bo sedaj v Sloveniji našel kdo, ki je gospoda Ignaca Dvornika poznal ali pa se je pri njem celo učil citranja.

Njegovemu vnuku Danielu iz Avstralije se zahvaljujem za poslano in mu želim veliko veselja pri igranju citer.

Peter Napret

NOVICE IZ LITJE

Slovenskim citrarjem je verjetno že znano, da deluje v Litiji skupina, ki se ukvarja z igranjem na citre. Deluje v okviru kulturne sekcije pri Društvu upokojencev Litija. V skupini so upokojenci, v večini so ženske. Individualni pouk opravljata prof. Peter Napret in prof. Anita Veršec. Poleg individualnega pouka je skupina organizirana tudi kot orkester, ki ga vodi gospa Anita Veršec. V orkestru imamo občasno tudi kontrabasista, pri več skladbah pa vzame v roke harmoniko naša Asta Jakopič, kitaro gospod Tone Rapelj, violino pa gospod Peter Napret. Individualni

pouk je enkrat tedensko, prav tako vaje orkestra. Orkester si je izbral ime SREBRNE STRUNE, manjša skupina, ki šteje pet citrark, pa se imenuje PETKA.

Orkester je imel že več javnih nastopov v polni zasedbi. Igrali smo v baročni dvorani brežiškega gradu ob deseti obletnici citrarskega orkestra Glasbene šole Brežice, nastopili smo ob petindvajseti obletnici pevskega zbora pri Društvu upokojencev Litija, imeli samostojni letni koncert z gosti v Kulturnem centru Litija ter

že dvakrat nastopili v Cankarjevem domu v Ljubljani v okviru festivala starejših. Redno nastopamo tudi v Domu starejših občanov »Tisje« v Črnem Potoku.

Zanimiva je bila izkušnja, ko smo na povabilo Združenja upokojencev Ministrstva za obrambo RS igrali na zboru njihovih upokojencev. Zborovanje je bilo 09.06.2010 na znameniti prireditveni gozdni jasi v Dolenjskih Toplicah. Pripravili smo program po dogovoru s prirediteljem zbora. Po namestitvi miz, mikrofонов in druge opreme smo čakali na pričetek.

Celoten program prireditve je bil kar dolg. Prireditve se je poleg drugih gostov udeležila tudi obrambna ministrica gospa Ljuba Jelusič. Ko smo prišli na vrsto, smo izvedli program po najboljših močeh, vendar z občutkom, da ni zvenelo najbolje. Ugotovili smo, da je izvajanje citrarske glasbe na odprtem prostoru lahko težavno. V našem primeru smo ugotovili naslednje:

- vročina in čakanje na vročem soncu je bilo zelo naporno za sprednje vrste glasbenikov;
- sonce je povzročilo razglasitev citer, pri čemer je trpela glasbena kvaliteta izvajanja;
- precej močan veter je vplival na mikrofone, tako, da je bilo izvajanje moteno;
- pri običajnih mikrofoni se ujame hrup iz okolice kot je šumenje drevja v gozdu in šum obiskovalcev prireditve.

Vse to smo kot motnjo občutili izvajalci, verjetno so to opazili tudi bolj pozorni udeleženci prireditve. Sicer pa je prireditev lepo uspela. Bilo je veliko udeležencev, organizacija je bila izvrstna. Omeniti je potrebno izjemno prijetno okolje. Kraj je zelo primeren za množične prireditve. Za glasbeno spremljavo pa bi bil najbolj primeren pihalni orkester. Po končanem uradnem delu je udeležence kar nekaj časa zabavala z igranjem na citre naša dirigentka gospa Anita Veršec. Z mikrofonom na citrah je pomagala gospa Asta Jakopič. Ob dobrem ozvočenju se je slišalo veliko bolje kot prej v orkestrskem nastopu. V nadaljevanju smo doživeli izjemno prijetno popoldne.

V letu 2010 je nameraval orkester organizirati srečanje citrarskih skupin v središču Slovenije GEOS na Spodnji Slivni pri Vačah, a nam to žal ni uspelo. Mogoče nam to uspe enkrat v prihodnosti.

1. septembra 2010 smo bili tudi gostje citrarske skupine »Marjanke«, ki deluje pod vodstvom

znanega citrarskega organizatorja in mentorja gospoda Marjana Marinška. Povabili so nas na njihov celovečerni koncert v okviru festivala Prešmentane citre. Bili smo počaščeni in veseli povabila. Da lahko nastopimo na javnem koncertu v dvorani Kulturnega centra v Velenju, smo si šteli v posebno čast. Naša dirigentka gospa Anita Veršec je pripravila program našega nastopa. Nekaj malega smo vadili in že smo se napotili proti Velenju. Malo smo bili v negotovosti, bilo je nekaj »treme«, prijazen sprejem v Velenju pa nas je hitro sprostil.

Citrarsko glasbo smo v dvorani Kulturnega centra v Velenju že večkrat poslušali. Vedno je bilo lepo. Javno nastopiti pred poslušalci pa je nekaj povsem drugega. Prijazen sprejem in sproščeno razpoloženje pri vseh nastopajočih ter dobra organizacija prireditve, vse to je prispevalo, da smo izvedli svoj program kar solidno. Po aplavzu sodeč smo bili odlični. Poslušalci so bili navdušeni, mi pa tudi zadovoljni. Ob tem je treba upoštevati dejstvo, da delujemo kot orkester komaj dve leti.

Vzdušje na odru in v dvorani je bilo ves čas koncerta izjemno in navdušujoče. Glasbeni stik med izvajalci in poslušalci je bil vrhunski. Na koncu programa smo »Marjankam« in njihoveму vodji gospodu Marjanu Marinšku čestitali k jubileju, se jim zahvalili za povabilo in čast, ki so nam jo izkazali. O citrarski glasbi in nastopu smo še dolgo po koncertu razpravljali na družabnem srečanju. »Marjankam« in spoštovanemu gospodu Marjanu Marinšku se na tem mestu še enkrat zahvaljujemo za povabilo. Želimo si sodelovanja tudi v bodoče.

Tudi manjša skupina PETKA je imela nastope na raznih prireditvah. Naj jih nekaj naštejemo: nastop v Domu starejših občanov »Tisje«, nastop na vsakoletnem srečanju starejših od osemdeset let, nastopi v knjižnici v Litiji, na zborih upokojencev, na raznih osebnih jubilejih članov društva in še na več drugih prireditvah. Litijski citrarji smo hvaležni g. Zofki Hauptman, ki je prišla v društvo z idejo za učenje igranja na citre. Zelo smo hvaležni pokojnemu gospodu Dušanu Mazaju, ki nas je uvedel v prve korake citranja.

Čutimo veliko hvaležnost in izražamo zahvalo našima sedanjima mentorjema za vloženo delo. G. Peter in ga. Anita, velika hvala! Trudili se bomo še naprej.

Janez Blažič

STARI ŠTAJERSKI CITRARJI

Iz fotografij, informacij, najdb, ustnih virov in notnega gradiva, ki so ga zapustili citrarji na Štajerskem, ugotovimo, da so na Štajerskem od nekdaj radi igrali na citre. Stari štajerski citrarji so nekoč igrali na avstrijske citre vrhunske izdelave, z najboljšimi naprstniki iz jekla za urine vzmeti in na dražje, kovinske strune s svilo. Največ so igrali polelegijske citre, za pouk pa so uporabljali tudi diskantne ali t.im. »prim citre«.

Nekdanji citrarji so igrali tekoče in brez prizvokov. Zvoku so pripisovali velik pomen, saj so igrali na kvalitetnih mizah. Velikokrat so igrali v duetih in triih. V predvojnem glasbenem življenju so se pojavljali tudi kot organisti, godbeniki, kapelniki in dirigenti. V njihovem družinskem življenju so imele citre pomembno vlogo.

Razpad Avstroogrske monarhije citranju na Štajerskem ni škodil, saj se je igranje na citre, ki se je pri nas razmahnilo z zamudo, tod nemoteno razvijalo, glasbene trgovine pa so bile tudi odtelej dobro založene s citrami in notami. Iz tiskanih in ročno prepisanih not, ki še niso romale v smeti, razberemo, da so štajerski citrarji še pred drugo vojno najraje igrali valčke dunajskega skladatelja Johana Straussa in Snežni valček Thomasa Koschata, drugo mesto si delita valčka Hercules Johanna Pazzelerja in Na valovih mehiškega skladatelja in violinista Juventina Rosasa.

Na tretje mesto se uvrščajo domači valčki (Ivan Kiferle, Našim mladenkam), sledijo priredbe avstrijskih in slovenskih narodnih pesmi. Dejstvo, da so tukajšnje citrarje osvojili dunajski valčki, ne preseneča, saj se (je) Štajerska

Nekdanji brežiški orkester citer, ki ga je vodil Ivan Lotrič.

razprostira(la) vse do Spodnje Avstrije z glavnim mestom Dunaj, Južna železnica, ki je med drugimi dunajskimi novotarijami k nam zanesla tudi citre, pa je od vseh avstrijskih pokrajin s Slovenci najprej osvojila prav Štajersko. Tu se je citranje razvilo v krajih vzdolž Južne železnice in ob njenih krakih. Ker je bila prva natisnjena skladba za dunajsko uglasitev štajerski ples Die Flinslerl (Franz Ponier), so pomožno G struno v starih avstrijskih in čeških učbenikih pogosto poimenovali tudi kot »štajersko«. Priljubljene štajerske podeželske plese v priredbi za citre zasledimo celo v Leipzigu (Gutmann).

Na Štajerskem je bil napisan tudi prvi slovenski učbenik za dunajske citre (Korun, 1895) kmalu zatem, ko je Josef Blumlacher (1827-1909) v Rogaški Slatini izdal dopolnjen učbenik za to glasbilo (1880). V Gradcu so jesen svojega življenja preživljali nekateri priznani dunajski citrarji. Tu je Johann Jobst, častni član Akademije iznajdb v Parizu, leta 1890 izdelal prve citre z »zračno resonanco«, ki so se iz Štajerske razširile po vsej monarhiji in v Nemčijo, ter prve »ideal reform citre« z dvojnimi, zgornjimi in spodnjimi basi (po Ferdinandu Kollmanecku), ki omogočajo izvajanje skladb za dunajsko in »normalno« uglasitev. Dunajski štirinajstdnevnik, ilustrirani strokovni list za »citer igro«, Odmev s planin je te citre še leta 1903 razglašal za »senzacionalno iznajdbo«; v listu med drugim zasledimo tudi oglas za abecedni katalog, ki vsebuje osemnajst tisoč skladb za citre obeh uglasitev.

Od koračnic so citrarji na Spodnjem Štajerskem najraje igrali Tiroler Holzaker marsch (skladatelja J. F. Wagnerja) in Hradetcky marsch. Pri koračnicah se Johann Strauss torej uvršča na

Tudi štajerski citrarji so imeli svoje poslušalke.
Robert Zimmerman (1910-1994) iz Griž v Savinjski dolini.

drugo mesto. Slovenske pesmi za citre in glas so preigravala predvsem dekleta, moški so prepevali ob spremljavi nižje uglasenih elegijskih citer, ki jih citrarke nekoč niso uporabljale. Opernih melodij in polk podeželski citrarji niso izvajali, saj jih med ročno prepisanimi notami redko zasledimo.

Med drugo svetovno vojno so štajerski citrarji igrali Nemcem in partizanom. Čeprav so poslušalci in drugi za to vedeli, jih zaradi tega ni nihče obsojal. Nekatere med njimi so vojaški in politični nasprotniki usmrtili, pa ne zato, ker so igrali nezaželenim poslušalcem; podpirali so odporniško gibanje. Kot vojaki in pregnanci so igrali tudi poslušalcem drugod v Tretjem rajhu. Kljub temu, da so citrali tudi partizani (citre so imeli tudi Šarhovi otroci iz legendarnega Pohorskega bataljona), se citre zaradi pomanjkanja resonančnih miz, strun in zahtevnejšega uglasčevanja v partizanskih enotah niso uveljavile. Glasnejše harmonike, ki so jo lahko igrali med hojo, ni bilo treba uglasčevati, bila pa je tudi nepogrešljiva na svatbah in koledovanjih.

Po drugi svetovni vojni so zmagovalci temeljito obračunali z nemško kulturo in njenimi materialnimi ostanki. Harmonika je tako nehoti postala glasbilo zmagovalcev, nemške citre pa glasbilo poražencev. Notnega gradiva in pribora zanje ni bilo več moč kupiti, zato so se pričele umikati iz javnosti. Kdor je v povojnem obdobju še vztrajal pri citrah, je veljal za

preživelega, zaostalega in prismojenega, dragocene stare citre pa so - če niso romale v smeti ali ogenj - pričele propadati. V tem obdobju jih pogosto najdemo zvite, zbite z žebliji ali molzniki ali prevrtane s samoreznimi vijaki. Včasih je kos citer odžagan, ker je bilo treba z njim založiti omaro ali podložiti posteljo. Med sledovi tedanjega nasilja so tudi poškodbe na gravurah srebrnih mehanik in na ubiralci, ki so jih zaslužka željni kramarji čistili kar z žičnato krtačo. Še posebej imenitno je bilo obešanje in pribijanje citer na zid.

Secesijski ključ za uglasčevanje, naprstnik in ščetka za čiščenje ubiralke.

Citrarji, ki so se posvečali muziciranju in se niso vmešavali v politiko, so v novih okoliščinah prenehali javno nastopati. Marsikdo bi bil v medijih sicer nastopil, vendar v studiih niso imeli resonančne mize. V družinske večere ob citrah je vstopil radio. Ker so bile citre še vedno priljubljene in je povojni režim želel utrditi slovensko narodno zavest tudi na glasbenem področju, je k javnemu nastopanju na Slovenskem pripuščal citrarje, ki so preigravali slovenske pesmi.

Novo glasbeno izročilo, ki je v javnosti naletelo na odobravanje, je zavedlo tudi prve organizatorje štajerskih citrarskih prireditev, ki so dunajske citre prekvalificirali v »izviren slovenski ljudski instrument«. V tej preobleki bi se bile že izpele, če ne bi imeli stari štajerski citrarji v rokavu še eno, za današnje čase dokaj redko lastnost: za citre so znali navdušiti mlade, ki na njih preigravajo glasbene oblike iz različnih obdobj in zvrsti.

So uspeli? O tem pa boste presodili bralci in poslušalci!

Papirnata škatlica za komplet strun z naslovnico iz češke romantike za citre.

Ivan Zupanc

SPOMINI OB STRUNAH

Vedno je moral ustreči njeni želji ...

Jožeta Kellnerja (1924-2009) iz Zagorja ob Savi je igranja na citre naučil oče Ivan, ki je učil tudi sina Mirka (1920-2010). Ko je Ivan leta 1947 s sinovoma igral v Poljčanah, kjer so imeli avstrijski turisti zakusko, mu je starejša Avstrijka podarila ducat basovskih strun, saj je prvič v življenju videla, da oče in sinova igrajo skupaj. Ivan se je citer učil kot vajenec pri poslovodji v trgovini v Zagorju, saj sta oba stanovala v isti hiši. Leta 1904 sta se v hiši mudila avstrijska virtuoza Omuletz; oče in sin, ki sta imela v Gradcu svojo vilo in sta se preživljala z igranjem v duetu na koncertne in godalne citre. Sinova mati je bila grofica. Ko je oče hodil igrat na grad, se je zaljubila vanj in zanosila.

Trgovec Mihelič je ob Ivanovem nastopu vedno poskrbel za prevoz citer s konjsko vprego. Tudi po nastopu je Ivana čakala konjska vprega, da ga odpelje domov. Nekoč sta se Ivan in Jože odpravila h kmetu, ki je želel kupiti mlado telico, zato je sklenil prodati citre. Ko sta prispela, jih je kmet s kovinskim drezalom privlekel izpod postelje. Citre so bile zaprašene in brez strun. Ko je oče napel strune in nanje zaigral, si je kmet premislil. »Če bi vedel, kako lep glas imajo«, je modroval,« bi jih imel raje v omari in ne pod posteljo«.

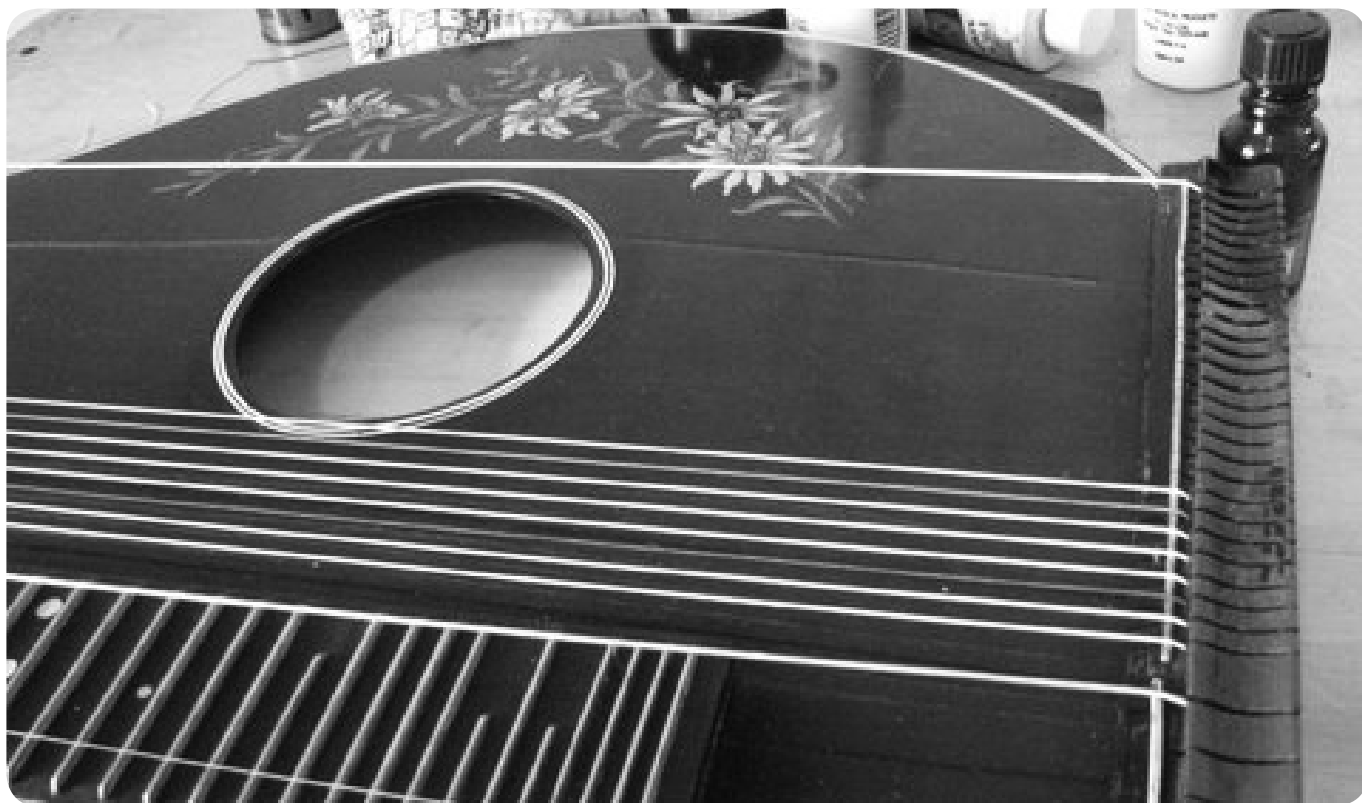
Ko je bil Jože leta 1943 nemški vojak na Češkem, mu ni bilo treba kopati jarkov, saj je poučeval komandirjevo ženo, ki je bila 20 let mlajša od moža. Vedno je moral ustreči njeni želji, da je stal za njo, ko je sede igrala, pri čemer se je potrudila, da ji je lahko čim globlje gledal v dekolte. Še istega leta je bil premeščen v Berlin.

Njegov nemški prijatelj v vojaški bolnišnici je imel citre in ni verjel, da jih Jože zna igrati. Ker mu je Jože zaigral, je dobil v spomin srebrno tobačnico. Ko so ga ujeli zavezniki, je ujetništvo preživel v ameriški zvezni državi Missisipi.

Vojni časi pa niso prizanesli vsem citrarjem. Jožetovega znanca, starojugoslovanskega uslužbenca in citrarja Darka Marina, so Nemci ustrelili in ga z litijskega mostu vrgli v Savo. Naprednega kmeta Alojza Jezernika iz okolice Zagorja, ki je imel citre vedno na mizi, na kmetiji pa celo svojo elektrarno, pa so Nemci ustrelili skupaj z ženo in bratom.

Leta 1932 je rudarska plača znašala do 850 din, koncertne citre z intarzijo iz bisernih matic pa so bile tedaj vredne 2500 din. Ivan, Mirko in Jože so igrali na najboljše citre.

Ivan Zupanc

Sredi čiščenja starih citer in menjave strun (foto: P. Napret)

CITRE 1 – CITRE 2 – CITRE 3

Učbenik za citre v več delih za standardno uglasitev

Dragi učenec in ljubitelj citer!

»Citre so prelep instrument. Tako kot pri ostalih instrumentih, je tudi pri citrah potrebno veliko volje in pa seveda vaje. Že star pregovor pravi, da: »vaja dela mojstra«, to pa pri citrah še kako drži!« To je misel, s katero sem začela učbenik Citre 1. Do sedaj so izšli prvi trije učbeniki za citre za standardno uglasitev, ki jih želim na kratko predstaviti.

Vsi učbeniki so in bodo sestavljeni sistematično, kar pomeni da se snov ves čas nadgrajuje, hkrati pa se tudi veliko ponavlja. Vključen je tudi učenec, ki naj bi sam zapisal kakšno skladnico ali se naučil katero po posluhu. Citre mu želim tako približati na ustvarjalni način in s prijetnimi melodijami, saj bi zgolj navadne tehnične vaje lahko bile dolgočasne.

Vmesno besedilo je tudi zelo pomembno, saj so novosti vedno obrazložene, na kratko pa je predstavljena tudi teorija. Od vsega začetka je zelo pomembna drža, na katero naj bi opominjal tudi učitelj. Poleg tega pa je pomembno tudi štetje (v veliko pomoč pri tem je lahko metronom).

Nekaj je tudi slikic, zaželeno pa je, da učenec tudi sam kaj nariše. Zaradi lažjega in bolj neposrednega nagovarjanja sem uporabila fantovske oblike glagolov. Upam, da moje bralke take oblike ne bo zmotila, kajti z njo nagovarjam vse, dečke in deklice - vseh starosti. Naj dodam na tem mestu še, da sta bili strokovni recenzentki Franja Kočnik, prof., in Helena Hartman, prof. Skrbno sta pregledali osnutke, za kar se jima še enkrat iskreno zahvaljujem.

Z učbenikom **Citre 1** učenec osvoji držo in štetje ter spozna že kar nekaj strun – 14 prostih strun ter G-, D- in A- struno na ubiralki v prvi legi. Poleg tega spozna tudi nekaj glasbenih izrazov. Pred zaključkom so na kratko predstavljeni predznaki kot uvod v naslednji učbenik, za konec pa sem zapisala še nekaj nasvetov glede mize, naprstnika, lege citer na mizi, uglaševanja, metronoma in strun.

V učbeniku **Citre 2** se najprej ponovi snov prvega dela, s tem torej tudi drža, štetje in že osvojeni glasbeni izrazi. Zatem učenec spozna igranje v

legah, in sicer v drugi in v tretji legi, poleg tega pa tudi štiri lestvice - vse s po enim predznakom (F- in G-Dur ter d- in e-mol). Medtem se nauči še nekaj novih glasbenih izrazov, ki se nato še večkrat pojavijo, proti koncu učbenika pa učenec spozna menjavo leg. V ta učbenik je vključenih že nekaj daljših pesmi, ki bodo temu primerno potrebovale malo več časa.

Učbenik **Citre 3** se začne z utrjevanjem snovi prvih dveh učbenikov (tako glasbenih izrazov kot vseh osvojenih tonalit in menjave leg), nato pa se osvoji še zadnja struna na ubiralki, to je C-struna, ki je lahko zapisana na dva različna načina, tako v basovskem kot v violinskem ključu. V učbeniku spozna učenec postopoma še šest novih lestvic (D-, B- in A-Dur ter h-, g- in fis-mol), poleg tega pa novo ritmično vrednost – triolo in pa dvoglasje na ubiralki (terce in sekste). Malo pred koncem se na kratko ponovijo vse novosti, narisani kvintni krog pa omogoča pregled nad osvojenimi tonalitetami. Zaradi različnih leg je zelo pomembno, da je učenec pozoren na rimske številke, ki označujejo lege, ter na zapisani prstni red, katerega se naj tudi drži.

Še nasvet za učinkovitejše vadenje: Pomembno je, da si učenec čim več šteje in veliko igra z metronomom. Priporočam, da se pesmic vedno najprej loti po delih. Začne naj s prvima dvema taktoma in ju ponovi tri- do petkrat. Nato naj nadaljuje z naslednjima dvema itd. Priporočljivo je tudi, da vadi najprej z vsako roko posebej, nato šele skupaj. Takšno vadenje bo zagotovo prineslo lepe rezultate.

Prosim, da se učbenikov ali njegovih delov ne fotokopira, reproducira, distribuira ali predeluje, saj je to zakonsko prepovedano.

Pripravljam nadaljevanje, ki bo logično sledilo že izdanim učbenikom. Vse učbenike je možno naročiti preko spletne pošte [irena.zdolsek@gmail.com] ali na mobilni [031/337-567] (sms ali klic). Vesela bom vsakega naročila.

Avtorica: Irena Zdolšek, prof. citer

IZŠLA JE ZGOŠČENKA CVETJE V BACHU

Irena Zdolšek je v začetku decembra pri Celinki izdala zgoščenko *Cvetje v Bachu*. Ideja o tej zgoščenci je rasla vse od izida njene prve solistične zgoščenske *Zither moves* leta 2008. K sodelovanju je povabila več odličnih domačih glasbenikov, avtorjev in aranžerjev.

Tako je nastalo *Cvetje v Bachu*, ki je tako izključno "domača" zgoščenska, saj so posnete skladbe domače avtorske kot narodne pesmi. Zgoščenska se lahko dobi pri Ireni Zdolšek (031 337 567, irena.zdolsek@gmail.com, preko spleta na www.irena-citre.si ali na www.celinka.si).

Irena o zgoščenci:

Od leta 2004, ko je Žiga Stanič napisal *Pravljice za citre solo*, je preteklo že kar nekaj časa in vse od takrat sem imela v mislih, da bi vse te skladbe slovenskih avtorjev nekega dne tudi posnela. Leta 2008, leto dni po zaključenem študiju citer, je izšla moja prva solistična zgoščenska *Zither moves* pri založbi Klangmueller (Nemčija) z lepo, a resnejšo glasbo. Istega leta sem spoznala harmonikarja Janeza Dovča, ki je hkrati tudi umetniški vodja Agencije Celinka. Takrat sem ob pomoči Celinke izvedla dva odmevna koncerta *Zither moves* z gosti v dvorani Slovenske filharmonije v Ljubljani in v Narodnem domu v Celju.

Iz heca se marsikdaj porodi ideja, ki potem raste, se razvija in nenazadnje tudi kdaj uresniči. Solo citre zvene lepo, polno, vendar, kaj pa če ... Pa je nastala ideja o "citrach na kvadrat" leta 2010 in s tem citrarski duo s citrarko Franjo Kočnik. Tudi duo citre in violina zveni zelo lepo in violinistka Špela Huzjak je bila takoj za akcijo. Da ne govorimo, kako zanimivo zvene citre s harmoniko z Janezom Dovčem ali z odlično slovensko etno skupino Jararaja. Piko na i zgoščenci pa je dodala improvizacija znane slovenske ljudske pesmi s skupino godal.

Nekaj skladb je znanih (*Cvetje v jeseni*, *Pravljice*, *Valček zanj*, *Na planincih*, *Navzgor se širi rožmarin ...*), nekaj pa je novih, ki so bile napisane posebej za to zgoščenko (*Kresnice*, *Amarilis*, *Zvezdasti janež ...*).

Zgoščenska je simpatična in je lahko tudi lepo darilo za nekoga, ki mu je zven citer pri srcu. Na spletni strani www.irena-citre.si so tudi glasbeni primeri, kjer lahko nekatere skladbe slišite, zgoščenko pa tudi naročite. Z nakupom boste bogatejši za skoraj 55 minut lepe citrarske glasbe. Želim Vam obilo glasbenih užitkov ob poslušanju!

Irena Zdolšek

DOGODKI, KONCERTI, NOVOSTI ...

- Cita Galič, prof. glasbe in podpredsednica CDS je po treh letih od 1. zvezka, pri založbi Zlati zvoki Zagorje izdala novo zbirko Najlepše melodije Slovenije 2. V njej je 14 znanih in malo manj znanih narodnozabavnih melodij prirejenih za citre, note pa so primerne tudi za druge instrumente, ker je podpisano besedilo, pa tudi za pevce. Poleg not je izšla tudi zgoščenka. Zbirko lahko naročite pri Zlatih zvokih ali na tel.: 041 650 712.
- CITRE – nov učbenik za citre avtorice Irene Zdolšek (glej predstavitev na str. 26)
- Izšel je ponatis začetnice za citre »CLTRAJMO« Petra Napreta iz leta 1999. (041 721 109)
- Izšla je zgoščenka Cvetje v Bachu (glej predstavitev na str. 27)
- Pri Založbi Ognjišče je izšla nova plošča Slovenskega citrarskega kvarteta »Božič s citrami«
- 25. december 2010 citrarji glasbene šole »Risto Savin« Žalec sodelujejo na božičnem koncertu v cerkvi sv. Janeza Krstnika v Vinski Gori
- 25. in 26. decembra - 2010 Božična skrivnost v Jami Pekel (Šempeter v Savinjski dolini) ob 15.00 in ob 17.30 uri. V predstavi nastopata citrarki Karmen in Neli Zidar Kos.
- 26. decembra 2010 Božični koncert na Ponikvi pri Žalcu (Karmen in Neli Zidar Kos), cerkev sv. Pankracija
- 26. december 2010 - božični koncert citrarjev glasbene šole »Risto Savin« v cerkvi sv. Pankracija v Grižah
- nedelja, 26. decembra ob 16.30 v župnijski cerkvi sv. Lovrenca v Brežicah, božični koncert Slovenskega citrarskega kvarteta
- nedelja, 26. decembra ob 19.00 v župnijski cerkvi sv. Lovrenca na Bizeljskem, božični koncert Slovenskega citrarskega kvarteta
- sredo, 29. decembra ob 19. uri, nastop Slovenskega citrarskega kvarteta na tradicionalnem prazničnem koncertu Društva ljubiteljev umetnosti Celje, stolna cerkev sv. Danijela v Celju
- 11. januar ob 19.00 Knjižnica Laško, GM oder, Mario Kurtjak, kitara, Janja Brlec, citre
- 12. januar 2011 ob 19:30, Galerija sodobnih umetnosti Celje, GM oder, Mario Kurtjak, kitara, Janja Brlec, citre
- 17. januar 2011 ob 19:00, Dvorana glasbene šole Kranj, GM oder, Mario Kurtjak, kitara, Janja Brlec, citre
- 18. januar 2011 ob 19:30, Ljubljana, Slovenska filharmonija - Osterčeva dvorana, GM oder, Mario Kurtjak, kitara, Janja Brlec, citre
- 20. januar 2011 ob 20:00, Kosova graščina na Jesenicah, GM oder, Mario Kurtjak, kitara, Janja Brlec, citre
- 29. januar 2011, Glasbena šola Idrija, 12. državno tekmovanje slovenskih citrarjev – komorne skupine, več o tem na www.citre-drustvo.si
- 8. februar 2011, ob 18. uri, koncertna dvorana Glasbene šole Celje, koncert nagrajencev 12. državnega tekmovanja slovenskih citrarjev
- 21. do 23. oktober 2011, Greiz (Thüringen), Vogtland, 17. Deutsche Zithermusikstage, 17. nemški citrarski dnevi, več o tem spremljajte na naši spletni strani

Iz zanesljivih virov smo izvedeli veselo novico, da je Zveza glasbenih šol na zadnjem sestanku sprejela odločitev, da bodo citre v šolskem letu 2011/12 dobile svoje mesto v TEMSIG-u.

VSE ČLANE CDS NAPROŠAMO, DA PORAVNAJO ČLANARINO ZA LETO 2010 (10 €). V LETU 2011 BO, PO SKLEPU OBČNEGA ZBORA, ČLANARINA ZNAŠALA 15€.

Članarino nakažite na transakcijski račun pri Poštni banki Slovenije, št. SI56 9067 2000 0448 007.